

SKOLVERKET
Avdelningen för
resultatuppföljning
It-samordning
John Evertsson

2002-09-30

Dnr 2001:1619

FÖRSÖKSVERKSAMHET
MED DISTANSUNDERVISNING
I GYMNASIESKOLAN (2000:158)

Redovisning till regeringen om
distansundervisning/flexibelt lärande,
oktober 2002

Inledning.....	5
1. MODELLER FÖR DISTANSUNDERVISNING I GYMNASIESKOLAN	7
Samma tid - olika tid, samma plats - olika plats	7
1.1 Undervisning med stöd av IKT i den egna gymnasieskolan eller inom samverkansområdet.....	9
1.1.1 Flexibel undervisning med distansundervisning som metod	9
1.1.2 Distansundervisning och betygsättning av hel kurs i den egna gymnasieskolan eller inom samverkansområdet.....	9
1.2 Distansundervisning från annan gymnasieskola	10
1.2.1 En eller flera distanskurser i samverkan med annan gymnasieskola ..	10
1.2.2 CDT-projektet i Norrbotten.....	10
1.3 En fullständig gymnasieutbildning på distans.....	11
1.4 Blandning av när- och distansundervisning vid s.k. nätverksgymnasier	12
1.5 Gymnasieutbildning på distans för utlandssvenska barn och ungdomar (1994:519).....	12
1.6 Annan distansundervisning	13
2. DISTANSUNDERVISNING ENLIGT FÖRSÖKSFÖRORDNINGEN..	15
2.1 Distanssamarbete Bergs och Salems kommuner.....	15
2.2 Distanssamarbete Älvsbyns Gymnasium och Kemin Lyseon Lukio i Finland.....	15
3. FLEXIBELT LÄRANDE OCH DISTANSUNDERVISNING I PRAKTIKEN I NÅGRA GYMNASIESKOLOR.....	16
3.1 Rapport om försöksförordningen kring distansundervisning avseende Bergs Gymnasium och Rönninge Gymnasium	16
3.1.1 Bergs Gymnasium	16
3.1.2 Rönninge Gymnasium.....	17
3.1.3 Varför distansundervisning?	17
3.1.4 Hur undervisningen vuxit fram	18
3.1.5 Kursernas utformning och lärarens support	18
3.1.6 Hur följer läraren upp elevernas arbeten	20
3.1.7 Fördelar och nackdelar	20
3.2 Distansundervisning - flexibelt lärande med hjälp av distansöverbyggande teknik - några erfarenheter från Älvsbyns Gymnasium.....	21
3.2.1 En beskrivning av skolan.	21
3.2.2 Varför vi erbjuder de distanskurser vi har.....	22
3.2.3 Hur distansundervisningen vuxit fram	23
3.2.4 Hur de enskilda kurserna är utformade, stöd till eleverna.....	23
3.2.5 Hur distansläraren följer upp elevernas studier.....	23
3.2.6 Sammanställning av genomförda utvärderingar	23
3.2.7 Sammanfattande slutsatser som visar på problem och på fördelar	24
3.2.8 Det svensk - finska samarbetet.....	24
3.3 Värmdö Distans. Gymnasiestudier på distans.....	25

3.3.1 Bakgrund	25
3.3.2 Teknisk utrustning.....	25
3.3.3 Kurserna	26
3.3.4 Kommunikation.....	26
3.3.5 Kontaktpersoner och handledare.....	27
3.3.6 Uppföljning av elevernas studieresultat	27
3.3.7 Prov, bedömningar och betyg.....	28
3.3.8 Sammanfattning	28
4. SAMMANFATTANDE SLUTSATSER OCH DISTANSUNDERVISNING I FRAMTIDEN	30
5.1 Stort behov av planering	31
5.2 Läromedel för distansutbildning	32
5.3 Distansstudier kompletterar närutbildning	33
5.4 Samarbete behövs.....	33
5.5 Pedagogisk kompetens för distansutbildning.....	34
5.6 Oviss framtid	35
Bilaga	36
EN NATIONELL ÖVERSIKT ÖVER PÅGÅENDE DISTANSUNDERVISNING OCH FLEXIBELT LÄRANDE	36
1.1 Jämförande översikt över distansundervisning	36
1.2 Jämförelse mellan svarsfrekvens åren 2001 och 2002	37
1.3 Sammanställning	37
1.4 Gymnasieskolor med distansundervisning/flexibelt lärande.....	38
1.4.1 Distansstudier i studiecentra.....	39
1.4.2 Distansstudier i hemmet	39
1.4.3 Distansstudier i den egna gymnasieskolan	40
1.4.4 Distansstudier på heltid	43
1.4.5 Partiella distansstudier.....	45
3.4.6 Befintliga nationella kurser på distans	46

Inledning

Genom förordningen (2000:158) om försöksverksamhet med distansundervisning i gymnasieskolan fastställde regeringen ett första ramverk till författningsstyrd distansundervisning i gymnasieskolan. Distansundervisning enligt förordningen får endast bedrivas på nationella program och får inte omfatta kärnämneskurser eller för programmet gemensamma karaktärsämneskurser. Endast nationellt fastställda kurser om högst 500 poäng för varje enskild elev får komma i fråga. Till detta kommer projektarbete som också får anordnas genom distansundervisning.

Förordningens definition av distansundervisning begränsar innebörden av begreppet både i tid och rum. Distansundervisning enligt försöksförordningen ska alltid ske i elevens egen skola och under skolans öppettider. Distansläraren är inte anställd i elevens hemkommun men får sätta betyg om han/hon är anställd i en gymnasieskola i en annan kommun eller i en fristående gymnasieskola. Antalet kommuner som deltar i försöksverksamheten efter beslut av Skolverket är fortfarande mycket begränsat. Denna typ av distansundervisning benämner vi "**mellankommunal distansundervisning**".

Till skillnad från mellankommunal distansundervisning förekommer flexibelt lärande med inslag av distansundervisning i ett stort antal kommuner. Denna form av lärande kan med fördel tillämpas som metod när eleverna vill arbeta under eget ansvar. Elevens ordinarie lärare kan ge stöd genom ett konferenssystem, via telefon eller e-post och har fortsatt ansvar för undervisningen och är den som sätter betyg på genomgången kurs. Denna typ av undervisning skulle kunna kallas "**inomkommunal distansundervisning**". Denna typ av distansundervisning kan betraktas som ett nytt teknikburet undervisningssätt och kan jämföras med beting, långläxor och projektarbete.

Skolverket har under våren 2002 insamlat aktuell data kring distansundervisning och flexibelt lärande eller med andra ord den mellankommunala och den inomkommunala distansundervisningen i den svenska gymnasieskolan. Den nationella översikten över pågående verksamheter som redovisas i denna rapport bygger på en webbaserad enkät som samtliga gymnasieskolor i landet genom rektors försorg uppmanats att besvara.

Skollagstiftningen är fortfarande inte förberedd för att hantera distansundervisning i dess olika former som en naturlig del av den förordningsstyrda skolverksamheten. Försöksförordningen kan därför ses som ett första utkast till en permanent reglering av denna typ av undervisningsform. Försöksförordningen med sin nuvarande skrivning uppfattas av många intressenter som mycket begränsande för den lokala skolutvecklingen med stöd av IKT. Med sin nuvarande skrivning har försöksförordningen bromsat upp en utveckling som riskerade att skena iväg.

Genom begreppet ”*garanterad undervisningstid*” enligt skollagen lägger lagstiftningen grunden till en gymnasieorganisation som utgår från ett administrativt lärarperspektiv i stället för att ta fasta på elevernas inlärningsstimmar och inlärningsens omfattning. En lagstiftning som i stället utgick från ett elevperspektiv skulle tydligare slå vakt om den studerandes rätt till tid för aktiv inläring.

Efter två års författningsstyrd försöksverksamheten med distansundervisning har tre kommuner ansökt och beviljats rätten att anordna distansundervisning. Denna rapport är därför inte i strikt mening en redovisning av försöksverksamheten med distansundervisning i gymnasieskolan - eftersom den snarast kan betraktas som obefintlig - men väl ett försök till en nulägesbeskrivning på nationell nivå av både distansundervisning och flexibelt lärande som pågått under våren 2002 i ett 50-tal gymnasieskolor.

1. MODELLER FÖR DISTANSUNDERVISNING I GYMNASIESKOLAN

Med distansundervisning menas en undervisningsform som inte kräver att alla kursdeltagarna samlas på samma plats och vid samma tidpunkt, men som ändå innefattar möjlighet till interaktion både mellan kursdeltagarna och läraren mellan kursdeltagarna. Korrespondenskurser, där eleverna kan kommunicera med läraren men inte sinsemellan, innebär en begränsad form av distansundervisning.

Förordningen (2000:158) om försöksverksamhet med distansundervisning i gymnasieskolan definierar distansundervisning på följande sätt:

"Med distansundervisning /.../ menas att en elev som är intagen till utbildning i gymnasieskolan på ett nationellt program i en kommun skall kunna få undervisning med stöd av informations- och kommunikationsteknik i den egna gymnasieskolan av en lärare som är anställd i en annan kommun eller i en sådan fristående skola som avses i 9 kap. 8 § skollagen (1985:1100)."

Med denna definition begränsas begreppet distansundervisning både i tid och rum då den enligt förordningen ska förläggas till elevens egen skolan och därmed också under skolans ordinarie öppettider.

Samma tid - olika tid, samma plats - olika plats

För att kunna göra en distinktion mellan närundervisning och distansundervisning kan man använda begreppsparen "samma tid - olika tid" och "samma plats - olika plats".

	<i>Samma tid</i>	<i>Olika tid</i>
<i>Samma plats/ närundervisning</i>	Klassrumsundervisning	Skolbibliotek eller annan plats i skolan
<i>Olika plats/ distansundervisning</i>	Videokonferens, telefonkonferens, chat	e-post, digital konferens, studiehandledningar/ studieplaneringar, digitala läromedel

Det som kännetecknar närundervisningen är att elever och lärare samlas på samma tid och på samma plats, vanligtvis i ett klassrum. Distansundervisning möjliggör att elever och lärare befinner sig på olika platser och undervisar eller studerar vid olika tidpunkter

All undervisning, närundervisning som distansundervisning, bygger på en interaktion mellan elever och lärare. Distansundervisnings interaktion

upprätthålls genom elektronisk kontakt och kan bedrivas så att alla elever följer kursen samtidigt något som sker vid en videokonferens eller när elever och lärare använder sig av en "gemensam arbetsarena". Interaktivitet vid distansundervisning i realtid är förhållandevis ovanligt. Asynkron interaktivitet är däremot vanlig vid distansundervisning och möjliggör för den studerande att ta del av kursen hemma eller vid sidan av arbetet på en praktikarbetsplats.

Det är viktigt att observera att asynkron undervisning har speciella följd effekter som gör detta arbetsätt speciellt lämpad för distansutbildning. Fördelen med "olika tid" är att det ger eleven större frihet att anpassa sin studietid efter egna behov. Eleven läser i egen takt. Mycket tid kan ägnas åt vissa arbetsuppgifter och mindre tid åt andra. Vissa elever kan ta del av olika typer av kompletteringskurser, alltefter vars och ens behov. På detta sätt får eleven större möjligheter att aktivt påverka tidsåtgång och innehåll i sin undervisning. Eleven får ett reellt inflytande över den egna inlärningsituationen.

Distansundervisning förutsätter att eleven själv är aktiv och produktiv och den ger varje elev mera tid att lämna information. För lärarens del riskerar därför distansundervisningen att kraftigt öka arbetsbelastningen. Att kommunicera över nätverket och därmed vara tvungen att formulera sig skriftligt tar mycket längre tid än att besvara en fråga muntligt. Om dialogen och interaktionen med frågor och svar inte sker i en öppen konferens för alla kursdeltagare ökar lärarens arbetsinsats för att besvara alla inkomna frågor. Med distansundervisning minskar lärarens kontroll över elevernas inläring vilket enligt vissa pedagoger leder till behov av att lägga in mekanismer i form av återkommande uppföljningar för att öka lärarens kontroll i systemen, bl.a. för att undvika att en del elever halkar efter.

Begreppet distansundervisning används med flera olika innebörder. En schematisk modell för distansundervisning kan presenteras på följande sätt:

Distansundervisning...

<i>inom den egna gymnasieskolan/ det egna samverkansområdet</i> inomkommunal distansundervisning	<i>från annan kommunal eller fristående gymnasieskola</i> mellankommunal distansundervisning
- distansundervisning som metod i en del av en kurs eller för en hel kurs - lärare vid elevens gymnasieskola/inom samverkansområdet sätter betyg	- distansundervisning av en eller flera kurser - distansläraren sätter betyg
<i>vid nätverksgymnasier</i> mellankommunal distansundervisning	<i>för utlandssvenska barn och ungdomar</i> intranationell distansundervisning
- flera gymnasieskolor i olika kommuner samverkar med distanskurser för att öka sitt kursutbud - lärare vid elevens gymnasieskola sätter betyg för närundervisningen, lärare från annan gymnasieskola sätter betyg för distansundervisningen	- distansundervisning av ett helt nationellt program eller enstaka gymnasiekurser för elever som vistas utomlands - distansläraren sätter betyg

1.1 Undervisning med stöd av IKT i den egna gymnasieskolan eller inom samverkansområdet

1.1.1 Flexibel undervisning med distansundervisning som metod

I en kurs eller ett ämne kan läraren variera sin undervisning på många olika sätt. Traditionell klassrumsundervisning kan varvas med grupp- och/eller individuppgifter som löses på annan plats och inte nödvändigtvis under samma tid. Viss del av undervisningen kan utformas som distansundervisning där eleven under eget ansvar kan fullfölja en del av kursen med datorstöd i skolan, i hemmet eller från en praktikplats. Det stöd som distansläraren står för kan ges genom ett konferenssystem, via telefonkontakt eller e-post. Denna typ av undervisning kan jämföras med beting och har i många fall planerats av lärare och elever tillsammans. Delar av kursen genomförs på ett traditionellt, skolmässigt sätt men varieras genom att distansundervisning som metod kompletterar den traditionella.

Denna typ av undervisning kan med fördel tillämpas när eleverna skall lära sig att arbeta under eget ansvar. Den kan också komma till användning när man vill underlätta skolgången för elever som har långa resvägar eller i områden där resan till skolan kan omöjliggöras under vissa delar av året.

Vid byte av skola eller när en elev kommit efter på grund av t ex sjukdom kan denna typ av undervisning bli ett konstruktivt alternativ.

1.1.2 Distansundervisning och betygsättning av hel kurs i den egna gymnasieskolan eller inom samverkansområdet

I vissa sammanhang kan en eller flera fullständiga kurser erbjudas eleverna i form av distansundervisning. Eleven är inskriven i en gymnasieskola och får merparten av sin undervisning där men kan av olika skäl erbjudas vissa kurser på distans av den egna gymnasieskolan. Det kan vara så att skolan vill prova och utveckla distansstudier som en del av skolans ordinarie undervisning. Denna typ av mera renodlad distansundervisning, där eleven befinner sig på distans, kan tillämpas t. ex. när man vill minimera en elevs restider under skolveckan, när medicinska skäl tvingar till en längre hemmavistelse eller vistelse på sjukhus. Distansundervisning på detta sätt kan förekomma som en temporär lösning på ett akut elevvårdsproblem och kan på sätt och vis jämföras med den s.k. hemundervisningen, men en hemundervisning som anordnas av elevens egen skola. Elevens ordinarie lärare har ansvaret för utformningen av distansundervisningen, för stödet och examinationen med tillhörande betygsättning.

Ett förmodligen världsunikt skolutvecklingsprojekt har med framgång påbörjats och genomförts i Öckerö kommun. Hösten 1999 startade kommunen ett specialutformat program med samhällsvetenskapsprogrammet som bas och med inslag från naturvetenskaps- och energiprogrammen under namnet "Den seglande gymnasieskolan". Utbildningen har bedrivits dels i nybyggda lokaler på Öckerö, dels ombord på T/S Gunilla, en 50 meter lång tremastad bark, som byggts om för att vara skolfartyg.

En tredjedel av utbildningstiden är sjöförlagd eller 3 månader varje läsår. Under den tiden förflyttar eleverna sig under stöd av en sjöfartskunnig besättning runt Syd- och Nordatlanten.

Undervisningen ombord bedrivs med hjälp av handledare som finns med på resorna, men framför allt med stöd av distansundervisning över satellit från skolans lärare i hemmahamnen. Denna utbildning finns med som ett valbart alternativ i det samverkansavtal som är tecknats mellan kommunerna i Göteborgsregionen.

”Den seglande gymnasieskolan” har varit föremål för Skolverkets tillsyn bl.a. på grund av för höga elevavgifter.

1.2 Distansundervisning från annan gymnasieskola

1.2.1 En eller flera distanskurser i samverkan med annan gymnasieskola

Av vissa särskilda skäl kan en eller flera hela kurser erbjudas eleverna i form av distansundervisning. Eleven är inskriven i gymnasieskolan på hemorten och får merparten av sin undervisning där, men delar av undervisningen sköts av distanslärare från någon annan gymnasieskola eller utbildningsanordnare. Denna typ av distansundervisning kan förekomma när elevens hemskola inte kan anordna den eller de kurser som eleven önskar.

1.2.2 CDT-projektet i Norrbotten

I januari 1997 initierade CDT – ”Centrum för Distansöverbryggande Teknik” vid Luleå Universitet - ett projekt kallat ”Utbildning Direkt”, där gymnasieskolor från Norrbotten inbjöds att vara med. Syftet med projektet var bl a att lära sig göra hemsidor och att använda Internet interaktivt vid distansutbildning. Målet var att kunna använda tekniken för att kunna sända seminarier mellan de deltagande gymnasieskolorna. Älvsbyns gymnasium valde att delta i detta projekt.

Under vårterminen 1998 träffades representanter från Älvsbyns gymnasium och IT-Norrbotten för att planera en naturlig fortsättning på projektet som en del i skolans befintliga verksamhet. Det framkom att Bokenskolan i Jokkmokk hade behov av teknologilärare och Älvsbyns gymnasium av lärare i spanska. Planer på ett samarbete med Internet som verktyg började ta form.

Vid höstterminens start 1998 samlades eleverna i spanska i Älvsbyn tillsammans med lärare från Jokkmokk för planering och information inför kursen i spanska via Internet. Motsvarande skedde med teknologieleverna i Jokkmokk med lärare från Älvsbyn. Spanska- och teknologilektioner började nu genomföras med distansöverbryggande teknik, som Internet, e-post, videokonferens och fax.

I december 1998 träffades representanter från Älvsbyns gymnasium och IT-Norrbotten på nytt för att diskutera en utvidgning av projektet. Fler gymnasieskolor inbjöds att delta och ett samarbete mellan Piteå, Älvsbyn,

Jokkmokk och Arvidsjaur började ta form. Projektet fick namnet "Västra Distansgymnasiet".

Under vårterminen 1999 var "Västra distansgymnasiet" i gång. Målet var att eleverna skulle lära sig använda Internetbaserad teknik för att göra "elevpresentationer" över nätet. Intresset för att göra dessa presentationer var överraskande stort och vid Älvsbyns gymnasium anmälde sig 5 pojkar och 5 flickor. Eleverna utbildades i teknikens användning och i maj månad sändes alla presentationer mellan de deltagande skolorna. Varje skola fick utse en presentation som tävlingsbidrag och en tävling gällande bästa presentation/teknikanvändning genomfördes.

När höstterminen 1999 startade utökades distansutbudet med en kurs i ryska från Älvsbyn till Arvidsjaur.

En kurs i teckenspråk har också sänts från Älvsbyn till Jokkmokk under läsåret 2000/2001, med hjälp av distansöverbryggande teknik.

Erfarenheter från Älvsbyns gymnasium är att det har funnits ett stort intresse och engagemang för att använda tekniken som ett verktyg hos såväl kvinnliga som manliga elever och lärare. De tekniska problem som uppstått har i huvudsak berott på otillräcklig bandbredd.

1.3 En fullständig gymnasieutbildning på distans

Torsås kommun har genom egen förordning, SFS 92:1261, rätt att anordna distansundervisning motsvarande de nationella programmen eller ett specialutformat program för elever från hela landet.

Korrespondensgymnasiet har idag Naturvetenskapsprogrammet och Samhällsvetenskapsprogrammet samt Teknikprogrammet (ej distans). Det Individuella programmet ges i samverkan med Kalmarsunds gymnasieförbund. Utbildningen anordnas som distansundervisning med studiehandledning. Studiehandledningen anordnas i grupp eller enskilt samt i form av muntlig undervisning vid högst tre preparandkurser om högst 15 veckor under studiegången.

Korrespondensgymnasiet inrättades redan 1958 och är en skola för ungdomar från hela Sverige. Att studera på Korrespondensgymnasiet innebär en annorlunda skolgång med färre timmar på skolbänken men med mer studier hemma. Det personligt ansvar för studierna får de enskilda eleverna att växa. Undervisningsgrupperna är ofta små och som elev stimuleras man till eget tänkande, till att skapa helhetsbilder och sammanhang. Trivseln är stor liksom fritidsutbudet och sammanhållningen mellan eleverna.

Studierna på plats i Torsås kännetecknas av lärarledd undervisning i kombination med Liber/Hermods.

1.4 Blandning av när- och distansundervisning vid s.k. nätverksgymnasier

I glesbygd kan det hända att en gymnasieskola till följd av brist på behörig lärare eller ett alltför lågt elevantalet inte kan anordna de kurser som eleverna önskar sig. Motiven för att starta distansundervisning i form av nätverksgymnasier mellan flera mindre kommuner är att öka utbudet av kurser, att skapa tillgänglighet och likvärdighet, att motverka bristen på lärarkompetens, att tillmötesgå elevernas önskemål, att utveckla nya IKT-baserade arbetssätt och att anpassa gymnasieskolan till den nya informations- och kommunikationstekniken. Denna form av distansundervisning har tillämpats mellan gymnasieskolor i Jämtlands och Norrbottens län. Hur modellen vuxit fram i Norrbotten redovisas i avsnittet om CDT-projektet i avsnitt 1.2.2, ss.10-11.

1.5 Gymnasieutbildning på distans för utlandssvenska barn och ungdomar (1994:519)

Värmdö Distans är en del av Värmdö gymnasium som sedan 1999 har Skolverkets uppdrag att ansvara för distansutbildning på gymnasienivå för svenska ungdomar i utlandet.

Värmdö Distans erbjuder utbildning på NV- och SP-programmen samt i enstaka gymnasiekurser. Distansutbildningen på heltid är främst tänkt för svenska ungdomar som vistas en längre tid i utlandet. I en del fall kan Värmdö Distans också ta emot elever som bor i Sverige. Detta gäller elever som inte kan eller vill studera vid en vanlig gymnasieskola. I dessa fall tar hemkommunerna ställning till om de är beredda att bekosta studierna på Värmdö Distans. Alla elever får en mentor som kan ge stöd och hjälp samt svara på frågor.

För varje läsår får den elev som studerar på distans allt studiematerial han behöver från skolan. Materialet består av CD-ROM-skivor, läroböcker och ett kompendium för varje kurs. Materialet kan hämtas direkt på skolan eller skickas per post. Distanseleven behöver också en dator. Om eleven inte har tillgång till en egen dator, kan han hyra en bärbar dator med alla program färdiginstallerade av skolan till självkostnadspris.

Eleven kopplar upp sig till Värmdö gymnasium genom ett databuret konferenssystem, First Class. Med stöd av detta program håller eleven kontakten med sina lärare och all annan personal som finns till hands för distanseleverna. Genom First Class hämtar eleven sina arbetsuppgifter och lämnar in sina hemuppgifter/arbeten. First Class möjliggör också diskussionskonferenser och man ordnar också för en konferens enbart för eleverna själva. Denna elevkonferens kan ses som distanselevernas egen skolgård. Distanseleven följer samma timplan som de elever som går på Värmdö Gymnasium. Det innebär att distanseleven läser flera kurser samtidigt.

Enligt förordning (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar får statsbidrag lämnas till en huvudman för distansundervisning om Skolverket slutit ett avtal med huvudmannen. Skolverket har slutit ett avtal med Värmdö gymnasium om att anordna distansundervisning för utlandssvenska ungdomar. Detta är förklaringen till att elevavgifterna är förhållandevis låga.

1.6 Annan distansundervisning

Begreppet eLearning lanserades kraftigt i Sverige av ett stort antal fristående utbildningsföretag under senare hälften av 90-talet. Målgruppen är i första hand en vuxen publik inom näringslivet men ett antal utbildningsföretag har också kommit att intressera sig för ungdomsskolan när försöksförordningen blev allmänt känd.

Statens skolor för vuxna, SSV-skolorna i Härnösand och Norrköping, numera Centrum för flexibelt lärande, CFL, stödjer det flexibla lärandet inom vuxenutbildningen. CFLs skolor har utvecklat en distansutbildning som kan utnyttjas som stöd i den gymnasiala vuxenutbildningen.

Det vore önskvärt att det regelverk som skiljer ungdomsskolan från den kommunala vuxenutbildningen kunde utformas så att redan utvecklade gymnasiala distanskurser inom gymnasieskolan, CFL och komvux kunde göras tillgängliga för både ungdomar och vuxna och att den skola som är kursleverantör finge rätten att utfärda betyg för de två målgrupperna.

Det förekommer också att en begränsad distansundervisning bedrivs på lokalt initiativ från en gymnasieskola i Sverige mot en eller flera tidigare elever som under en begränsad tid vistas i utlandet.

I ett europeiskt perspektiv kan vi se att den Europeiska kommissionen tagit ett initiativ till eLearning som syftar till att påskynda utbyggnaden av en hög infrastruktur för distansundervisning och utbildning inom den Europeiska unionen.

I ett nationellt, europeiskt och globalt perspektiv utvecklas ett stort antal ”inlärningsplattformar” för ett allt större antal elever och studeranden. Redan i mycket tidiga åldrar kan barn erbjudas undervisning på distans. I vissa länder har hemundervisningen en mycket stor uppslutning och distansundervisningen blir då ett metodiskt och pedagogiskt stöd för den hemundervisande föräldern.

Att vissa svenska skolhuvudmän har svårt att urskilja vad som är möjligt och inte möjligt att anordna som distansundervisning är lättare att förstå om man ser deras agerande i förhållande till det ständigt ökande utbudet av distansundervisning som tillhandahålls av olika typer av utbildningsinstitutioner och fristående utbildningsföretag. Den nya, användarvänliga IKT-tekniken, lärares och elevers större förtrogenhet med datorn som undervisningsverktyg och den globala utveckling inom eLearning innebär att den kommun som vill anordna distansundervisning måste kunna

tillhandahålla en fungerande undervisningsplattform, vara väl förtrogen med gällande skollagstiftning och dessutom kunna kvalitetsbestämma det utbud av undervisning och utbildning som finns tillgängligt genom Internet.

2. DISTANSUNDERVISNING ENLIGT FÖRSÖKSFÖRORDNINGEN

2.1 Distanssamarbete Bergs och Salems kommuner

Efter ansökan från Bergs och Salems kommuner beslutade Skolverket den 19 mars 2001 att de två kommunerna skulle få delta i försöksverksamheten med distansundervisning i gymnasieskolan. Sådan distansundervisning som regleras i förordningen (2000:158) om distansundervisning i gymnasieskolan får i de två kommunerna bedrivas längst till utgången av vårterminen 2005 och erbjudas elever på Samhällsvetenskaps-, Teknik-, Medie- och Naturvetenskapsprogrammen.

Skolornas egen redovisning av försöksverksamheten redovisas i kap 3.1, ss. 16-21.

2.2 Distanssamarbete Älvsbyns Gymnasium och Kemin Lyseon Lukio i Finland

Den 29 oktober 2001 gav Skolverket tillstånd till Älvsbyns Gymnasium att anordna en distanskurs i finska för en handfull elever på det Samhällsvetenskapliga programmet.

Skolans egen redovisning återfinns i kapitel 3.2, ss. 21-24

3. FLEXIBELT LÄRANDE OCH DISTANSUNDERVISNING I PRAKTIKEN I NÅGRA GYMNASIESKOLOR

Någon utvärdering av distansundervisningen och det flexibla lärandet har Skolverket ännu inte initierat. Därför inbjöds ett antal gymnasieskolor i ett e-post brev i juni 2002 att själva få redovisa sina erfarenheter kring dessa nya undervisningsformer. Det som är intressant att få beskrivet, är det som sker på de enskilda gymnasieskolorna. Deras egna redovisningar var tänkt att bli ett konkret inslag i denna rapport som därmed skulle kunna stimulera andra skolor att följa de goda exemplen. Det urval av skolor som erbjudits bidra med sina redovisningar var slumpmässigt men med spridning över landet, från norr till söder. Dessvärre har de kontaktade gymnasieskolorna inte hörsammat Skolverkets inbjudan.

Berg och Rönninge gymnasium samt Älvsbyns gymnasium, som deltar i försöksverksamheten, har inkommit med egna bidrag. Bidragit till rapporten har också Värmdö Distans gjort. Förutom svenska ungdomar i utlandet har Värmdö Distans ett 20-tal elever boende i Sverige varav många läser på heltid på distans.

3.1 Rapport om försöksförordningen kring distansundervisning avseende Bergs Gymnasium och Rönninge Gymnasium

Författare: Olof Vahlström, Projektledare Bergs Gymnasium
Lars Göran Aasa, Projektledare Rönninge Gymnasium

3.1.1 Bergs Gymnasium

Bergs Gymnasium är ett litet gymnasium i Jämtland med ca.130 elever. Skolans miljö är unik och skapar förutsättningar som få andra skolor i Sverige kan erbjuda. Gymnasiet ligger i en underbar natur och man har tillgång till skidåkning i Vemdalen och Bydalen. På skolan har alla elever tillgång till en personlig dator och arbetar med ett undersökande arbetssätt, delvis på distans. Skolan erbjuder Samhällsvetenskapsprogrammet (inriktning Hästskötarexamen, Skid, Estetisk IT, Samhällsvetenskap), Medieprogrammet (inriktning Interaktiv Media) och Teknikprogrammet (inriktning Programmering/IT). Distansundervisning genomförs delvis i de flesta ämnen för att kunna erbjuda eleverna möjlighet att slippa resa. Detta är dock mer en utveckling av hemarbete. Mer utpräglad distansundervisning genomförs i större utsträckning på Komvux än på gymnasieskolan då vi anser att vuxna elever är mer benägna att klara av distansformen än de yngre eleverna på

gymnasieskolan. Den mesta distansundervisningen köps in från fristående utbildningsanordnare men vi har producerat två distanskurser själva i ämnena *Svenska A* och *Webbdesign A*. På gymnasiet har vi under tiden som försöksförordningen pågått haft rena distanskurser i *Programmering (C++ , Visual Basic, JAVA)*, *Databashantering*, *Digitaliserad Musik (Estetisk verksamhet)* och *Styr och Mätteknik*.

Bergs Gymnasium
 Box 73
 840 40 Svenstavik
 Hemsida: www.gymnasiet.berg.se
 Tel. 0687-163 70
 0687-163 72
 Fax. 0687-163 71
 E-post: gymnasiet@berg.se

3.1.2 Rönninge Gymnasium

Rönninge Gymnasium är en liten skola med den stora skolans möjligheter men med den lilla skolans fördelar. Ett stenkast från storstadens alla möjligheter ligger Rönninge Gymnasium som med sina 330 elever fortfarande värnar om litenheten och närheten mellan personal och elever. Med små elevgrupper, lugn studiemiljö, hög ambitionsnivå och behörighetsgrad hos lärarna kan vi erbjuda ett stort antal inriktningar på Naturvetenskaps-, Samhälls- och Teknikprogrammen. Internationellt utbyte, hög IT-profil och distanssamverkan med andra svenska skolor är andra faktorer vi gärna vill framhålla. Distansundervisningen är något som vi har satsat hårt på att utveckla de sista åren och även kommer fortsätta att arbeta med. De kurser vi har kört har varit Databashantering (kördes från Bergs Gymnasium) och Digitaliserad Musik som vi anordnade.

Rönninge Gymnasium
 Salems kommun
 144 80 Rönninge
 Hemsida: www.rongym.salem.se,
 Tel: 08-532 595 03
 Fax: 08-532 595 19
 e-post: exp@gymnasiet.salem.se

3.1.3 Varför distansundervisning?

Bakgrunden till urvalet av distanskurser är oftast kompetensbrist på den egna skolan och viljan att ge eleverna en så bra utbildning som möjligt. Detta gäller framförallt IT-ämnena som de flesta skolor har svårt att behålla en hög kompetensnivå bland de anställda lärarna. Dessutom har det på senare år tillkommit ett stort antal nya kurser inom det ämnesområdet. Att ständigt

vidareutbilda lärare inom den expansiva och föränderliga IT-branschen är inte bara problematiskt ur tidshänseende utan även ur ett ekonomiskt perspektiv. Inköp av distanskurser är då en bra lösning för eleverna som får en bra utbildning samt för skolan ur ett ekonomiskt perspektiv. De distanskurser som vi har skapat själva har kommit ur ett behov av lösningar för att öka möjligheten till ett flexibelt lärande. Kurserna har skapats för att kunna användas både för vuxna och gymnasieungdomar. Kursen i *Svenska A* har även grundats på behovet i en glesbygdskommun att slippa åka 40 mil för 90 minuters undervisning. En expansion kommer även att ske gällande kurserna som erbjuds via distans. Även i en storstadskommun kan behovet av distanslösningar finnas, även där ofta på en lång resväg. För vår del var också möjligheten att kunna erbjuda eleverna fler kurser en viktig faktor.

3.1.4 Hur undervisningen vuxit fram

Distansundervisningen har vuxit fram ur ett behov att kunna erbjuda alla elever, både vuxna och gymnasieungdomar möjligheten till ett flexibelt lärande ur ett stort urval av kurser. Både Bergs Gymnasium och Rönninge Gymnasium är relativt små och kan därför inte alltid erbjuda alla kurser på grund av lärarbrist. Genom att utnyttja ny teknik och flexibel organisation kan elevens urval samt kvalitén på utbildningen öka dramatiskt. En annat behov som alltid finns är kompetensutvecklingen hos lärare. Vi kan illustrera detta genom ett exempel. Bergs Gymnasium köpte en distanskurs i Databashantering av ett utbildningsföretag. Läraren NN följde kursen som handledare och fick därigenom en vidareutbildning. Läste sedan vidare kvällstid på högskolan och kunde nästa år hålla kursen i *Databashantering* själv. Rönninge Gymnasium saknade lärare i *Databashantering* och genom samarbetet mellan Bergs Gymnasium och Rönninge Gymnasium höll läraren NN i kursen via distans. På Rönninge Gymnasium följde då en lärare med kursen och har nu fått en kompetensutveckling.

Distansundervisningen bygger på att organisationen är flexibel samt att man har ett väl uppbyggt kontaktnät med utbildningsanordnare. Ett grundläggande intresse samt viss kunskap hos personalen är också bra och nyttigt för en vidareutveckling av distanskoncept.

3.1.5 Kursernas utformning och lärarens support

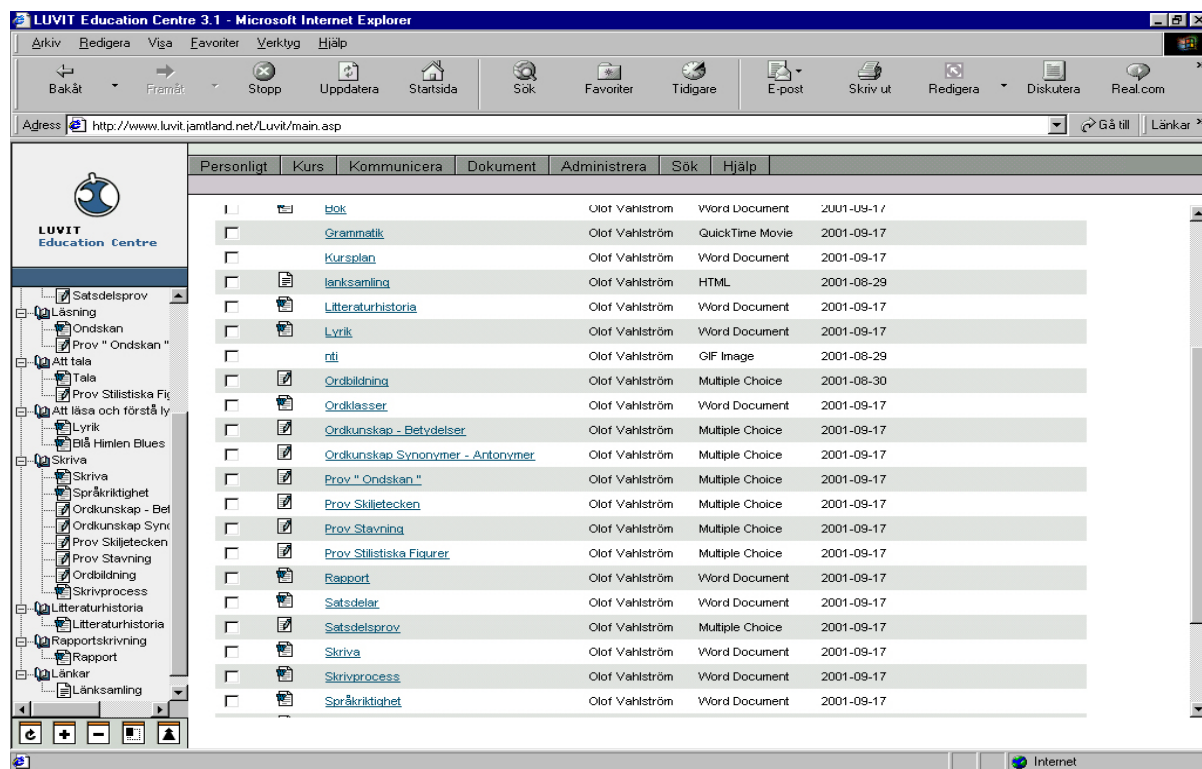
På både Bergs Gymnasium och Rönninge Gymnasium finns det en ansvarig för distansundervisning som håller sig ajour med tekniska och pedagogiska nyheter samt fungerar som ett stöd vid tillverkandet av distanskurser. Visningar för övrig personal har gjorts flera gånger där man kan se hur man bygger en distanskurs och vilka möjligheter som står till buds. Att ha en kontaktperson på plats med nödvändig kunskap underlättar betydligt för dem som är intresserade av att producera kurser. Med avseende på skolledningen måste denna uppmuntra och stötta tillverkandet av distanskurser. Många lärare ser annars detta som ytterligare en arbetsbörda och ser inte de

möjligheter distans ger. Om en skola har ett stort utbud av distanskurser underlättar detta arbetet.

Detta samarbetsprojekt har prövat olika tekniska lösningar. Den som har använts mest är IP-kameror och videokonferensutrustning över nätet. Både Bergs Gymnasium och Rönninge Gymnasium har inhandlat sådan utrustning som sedan har använts. Detta har fungerat mycket bra, framförallt genom möjligheten som finns att visa datorbild vilket är en stor fördel när man undervisar i IT-ämnen. Videokonferensutrustning är ju så nära en traditionell klassrumsundervisning som man kan komma så här kan man konstatera att undervisningen inte blir lidande av att den bedrivs på distans. Man kan som lärare direkt besvara frågor samt göra återkopplingar till eleverna i realtid. Förutom undervisning kan denna utrustning givetvis även användas för gemensamma konferenser och dylikt.

LUVIT är något annat som använts flitigt i projektet. LUVIT är en distansplattform som bygger på stort eget ansvar hos eleven men ger samtidigt möjligheten till direktkommunikation via chat.

LUVIT har använts bl a i kursen Digitaliserad musik där kommunikation

mellan lärare och elever har kunnat ske och uppgifter samt material har publicerats. Ovan finns ett screenshot från kursen i SV A som ej har funnits med i detta projekt men som läses av framförallt vuxenelever. LUVIT har fungerat mycket bra och ger elever möjlighet till flexibelt lärande utan att känna att man saknar kontakt med läraren.

Programvaror som har använt i projektet är för att undervisa i andra programvaror. Idag finns det så avancerad komprimering av videofilmer att man kan spela in vad man gör i ett program på skärmen samt lägga till ljud och tal till denna film och ändå kunna använda den på nätet. En kurs i Webbdesign A är uppbyggd helt på detta sätt. Man ser en förklarande film om t ex hur man arbetar i Photoshop, får sedan en uppgift som man utför och e-postar sedan resultatet till läraren. Detta arbetssätt kan t o m vara att föredra ibland framför traditionell undervisning eftersom eleven kan se om filmen hur många gånger som helst samt även ha direktkontakt med läraren via chat. Bygga distanskurser med ljud, bild, film och text ger dessutom större möjligheter för individualiserat lärande beroende på olika inlärningsstilar.

Vi har valt att kalla vårt samarbete för ”distanssamverkan”. Detta för att markera att det inte bara är frågan distansundervisning i ”vanlig mening”, d v s undervisning i en hel kurs, utan att vi börjat samarbeta på distans även i mindre delar av kurser. Det kan vara 2 lärare som undervisar varsitt avsnitt av en kurs för den andres elever. Ett exempel är kursen webbdesign A som precis startat på bägge skolorna. Där kommer läraren från Berg att undervisa eleverna Rönninge i avsnittet ”HTML-programmering” medan läraren från Rönninge kommer att undervisa om ”ljudets funktion på webbsidor” för eleverna på Bergs gymnasium.

Det här tror vi är något som kommer att öka i omfattning det närmaste året. Lärare på bägge skolorna utvecklar ständigt kontakterna med ämneskollegor på den andra skolan och många idéer finns färdiga att prova. Både vad gäller att undervisa varandras elever och att jobba tillsammans, lärare och elever, på båda skolorna.

3.1.6 Hur följer läraren upp elevernas arbeten

En typisk distanskurs i ett IT-ämne bygger på ovanstående tekniker där man blandar för att ge alla elever möjlighet att uppnå målen i kursen. Kommunikationen med läraren kan ske via chat, videokonferens, telefon eller e-post. Kurserna bygger sedan på olika uppgifter eller projekt som skall genomföras efter lärande genomgångar, antingen filmade eller live via videokonferens. Läraren följer upp varje enskild elev under kursen och ser till att alla lämnat in sina uppgifter och gjort alla prov, de elever som missat något får chansen att lämna in restuppgifter för att klara av kursen.

3.1.7 Fördelar och nackdelar

Problemen som finns med distansstudier är att kommunikationen mellan elev - lärare kan bli lidande beroende av vilken teknik som används. En vanlig diskussion kring allt inom IT och skola är att man låter de tekniska förutsättningarna styra hur undervisningen skall fungera istället för att ha en pedagogisk grundtanke som man sedan styr tekniken efter. Detta är ett misstag som ofta görs beroende på vem som är ansvarig för teknik och inköp av denna teknik. Om man låter pedagogisk utbildad personal styra det

tekniska upplägget blir resultatet betydligt bättre. Man kan också konstatera att elever på gymnasienivå har svårare att läsa på distans än vuxna elever beroende på att självdisciplinen ofta saknas. För att komma tillrätta med detta krävs handledarinsatser samt tydlig, bra och återkommande kommunikation med läraren.

Fördelarna med distansteknik är att man kan ge eleverna bättre och fler kurser. Detta påverkar givetvis elevens studiegång synnerligen positivt då man känner att man kan styra utformningen av sin utbildning istället för att skolans (ofta begränsade) resurser är det som är avgörande för vilka ämnen som erbjuds. En annan fördel med distanskurser är att elever som har rester i ett ämne kan på relativt enkelt sätt läsa upp sina kurser.

För vår del tror vi att utvecklingen av distanssamarbete i flera ämnen där lärare arbetar tillsammans eller hjälper varandra med delar av kurser kommer att öka väsentligt. Speciellt i ämnen där man är ensam undervisande lärare på skolan. De som hunnit prova detta upplever det som en väldig stimulans att ha en ämneskollega att prata med. För att underlätta för lärarna att träffas har skolorna i år t ex gemensam konferenstid. I utvecklingen ligger också en utökning av distanssamarbete med skolor både inom Sverige och ute i Europa. I januari reser också en grupp från Rönninge/Berg till Indien för att försöka hitta en skola att samarbeta med.

3.2 Distansundervisning - flexibelt lärande med hjälp av distansöverbyggande teknik - några erfarenheter från Älvsbyns Gymnasium.

Författare. Inger Boström, lärare

3.2.1 En beskrivning av skolan.

Älvsbyns Gymnasium startade 1995 med programmen BF, NV och SP med då 45 elever. I dag bedrivs undervisningen i en helt ny skola med ändamålsenliga lokaler. Programutbudet har utökats till att omfatta - förutom de nyss nämnda - även HR, OP och TE. Vi har profileringar inom data, företagande, hälsa, internationalisering, idrott. Elevantalet har passerat 200. Redan från allra första början valde vi att satsa på lärande med hjälp av modern teknik, varför varje elev utrustades med en egen bärbar dator, en satsning som har visat sig vara lyckosam och skapat många möjligheter bl.a. till flexibelt lärande.

Erfarenheter av distansundervisning har vi haft sedan flera år. Under en fyraårsperiod meddelade vi teknologi till en annan kommun med hjälp av Internets konferenssystem Marratech. Videokonferenser, e-post, fax, telefon användes naturligtvis också. Det var mellan 2 - 16 elever som deltog.

Det var i form av CDT - projektet i regi av Luleå Tekniska Universitet och i samarbete med IT-Norrbottnen. De inblandade kommunerna har varit förutom vår egen även Jokkmokk, Piteå och Arvidsjaur. Projektet fick namnet

”Västra Distansgymnasiet”. Målet var då att göra elevpresentationer med hjälp av internetbaserad teknik.

Från en annan kommun har vi själva under ett par år fått spanskundervisning via distans. Dessutom har vi meddelat ryska till ytterligare en annan kommun. Gruppstorleken har rört sig om 3-6 elever. För så små grupper skulle det bli väldigt dyrt att arrangera mer traditionell undervisning med lärare. Även i teckenspråk har distansundervisning bedrivits.

Älvsbyns gymnasium
 Rektor Erik Nilsson
 Medborgargatan 4
 942 85 Älvsbyn
 Tel. 0929-173 02
 Fax. 0929-173 04
 E-post: Gymnasiet@alvsbyn.se

3.2.2 Varför vi erbjuder de distanskurser vi har

Distansundervisning har alltså förekommit i spanska, teknologi och ryska. Orsakerna till att vi arrangerade distanskurser var att det förelåg efterfrågan samtidigt med lärarbrist. Det var viktigt att kunna använda de ekonomiska resurserna på bästa sätt, och vi hade tekniken.

För tillfället arbetar vi med finska och svenska som distansundervisning. Finska meddelas från Kemin Lyseon Lukio och svenska till samma gymnasium. Anledningen till det projektet är att vi önskat ett närmare internationellt samarbete. År 2001 var ett internationellt språkår, då man särskilt värnade om de ”små” språken. Efterfrågan på finska väcktes då hos oss bland elever i Älvsbyn och nu finns efterfrågan på svenska hos de finska eleverna, vilka ju ändå läser kurser i svenska. I vår region är det av vikt att samarbeta för att använda tillgängliga resurser. Det är viktigt att skapa möjligheter och att ge elever lärandetillfällen och inte avslå allt med motivering att det ”inte finns lärare” - eller vilka nu hindren på hemorten kan vara. Geografiska avstånd kan också verka hämmande, men den moderna tekniken överbryggas dem. Det är god ekonomi att använda den distansöverbyggande tekniken till distanskurser.

En annan anledning till utbudet av distanskurser är att personliga kontakter etablerats och kunnat byggas vidare på. Tidigt utvecklades de kontakterna till att inspirera och ge grund för ett projekt inom ramarna för Interreg III. Vi önskade bl.a. regionalt samarbete, regional utveckling, med ökat lokalt intresse och goda förberedelser för universitetsstudier i området. Efter en lång tids ansökningsförfarande är vi nu där, att medel beviljats från EU, kommuner och länsstyrelser, vilket möjliggör ett vidgat och fördjupat samarbete.

3.2.3 Hur distansundervisningen vuxit fram

Distansundervisningen i finska/svenska bedrivs så, att lärare träffas för samtal kring resp. kursplaner, innehåll, ramar etc. Elever och lärare träffas också för samtal kring innehållet i kurserna. Varje vecka får eleverna handledning på hemorten och varannan vecka hålls videokonferens med lärare och elevgrupp. Uppgifterna kan göras då, de kan skickas i förväg per fax, man använder sig av e-post, man kan ta telefonkontakt o.likn. Detta varvas med självstudier. En bra planering gör att om ett tekniskt problem skulle uppstå, har man alltid andra tekniska utvägar att använda sig av.

3.2.4 Hur de enskilda kurserna är utformade, stöd till eleverna

Kurserna i finska och svenska är utformade i enlighet med resp. lands officiella kursplaner. Finska är t.ex. uppdelad i flera steg. Det är sex elever nu som läser den. Från början var det tre.

Kursen i svenska som ges till Kemi heter Våga tala 9.1 och omfattar 30 timmar. Den ges till 13 finska elever som en valbar kurs. Det har varit önskemål om kursen från finskt håll. Den innehåller samtalsövningar, hörförståelse, uttalsövningar och enklare argumentation och har som syfte att skapa en större språklig säkerhet. När eleverna träffas för annat utbyte över gränserna ges ju tillfällen till ytterligare språkträning.

Man har ett mindre antal läxförhör i kurserna och satsar på ett par större prov per termin i stället. Genom att varje elev har tillgång till såväl undervisande distanslärare som handledare på hemorten uppstår inte problem med att elev kommer efter i sitt lärande.

Utvärderingar har gjorts och de visar, att eleverna är nöjda med distanskurserna och med projektarbetet.

3.2.5 Hur distansläraren följer upp elevernas studier

Samarbetet mellan lärarna på bägge orter gör det möjligt att hjälpa elever, så att ingen kommer efter. Elev har ju alltid handledare på plats på hemorten. De utnyttjar på ett bra sätt tillgängliga resurser, såväl tekniska som personella.

3.2.6 Sammanställning av genomförda utvärderingar

Utvärderingar har gjorts och visar på att elever mestadels är nöjda med distansundervisningen.

Även beträffande Interreg-projektet har utvärderingar gjorts och de visar på att elever i en så liten ort som Älvsbyn till övervägande delen uppskattar det lugna läget och den vackra naturen. Majoriteten är glädjande nog beredda på att studera vidare på universitet och hälften kan tänka sig en framtid i kommunen efter en tid - gärna utomlands - med studier och andra arbetslivserfarenheter. Men det är viktigt att komma ihåg, att de utvärderingarna har gjorts med elever inne i projektet. Läget bland kommunens ungdomar i stort är sannolikt annorlunda.

Vidare visar utvärderingsresultat, att lärare tycker att det är bra med distansundervisningen, men att den finska utrustningen har varit något bristfällig, bl.a. hade man behövt en dokumentkamera. Det inträffade att kontakterna bröts. Videokonferenserna kan utvecklas till att man då kan samtala mer om undervisning och studier och lyssna mer på uttal. Den muntliga delen av språkinläringen fungerar mycket bra. Det har för lärare varit en nyttig och lärorik erfarenhet att upptäcka de många likheterna mellan ungdomar oavsett nationell tillhörighet.

3.2.7 Sammanfattande slutsatser som visar på problem och på fördelar

Vid distansundervisning är det viktigt att se till de möjligheter, som öppnar sig och att vara beredd på alternativa lösningar, så t.ex. om *ett* tekniskt problem uppstår, så använder man sig av alternativa (tekniska) lösningar i stället. En positiv inställning till tekniken och förmåga att se möjligheterna är viktig, likaså en god planering, vilken täcker eventualiteter, och naturligtvis tillgång till en god teknik med bredband och i övrigt goda resurser.

Problem som kan uppstå är att linjerna kan vara överbelastade och ge störningar i bild - och ljudöverföringen. Men som tidigare påpekats kan god planering motverka de problemen. Det kan också finnas farhågor inför tekniken just när det gäller uttalsövningar.

Som fördelar ses möjligheter till små grupper, bra arbetsmiljö, stort elevansvar, modern teknikanvändning, stor elevmedverkan i planeringen. Det är bra att slippa långa resor och kursutbudet kan göras större. En god kontakt mellan lärare och elever uppstår, oftare än annars tas kontakter för frågor mm. Det ges också möjligheter till kompetenshöjning hos lärare i såväl teknikanvändning som i nordiska skolsystem. En fördel i sig är att kunna använda sig av modern teknik. Det leder till bättre resursanvändning.

3.2.8 Det svensk - finska samarbetet

Detta samarbete har beskrivits ovan och kan kompletteras med följande: Med Kemi-gymnasiet bedrivs sedan nära två år tillbaka ett internationellt samarbetsprojekt, där elever med hjälp av modern teknik samarbetar kring ett antal uppgifter som berör regionen, t.ex. finska krigsbarn i svenska Norrbotten, Ålandsfrågan, näringsliv i resp. kommun, ungdomskulturer, gränshandel, turism, framtidsfrågor mm. Syftet är att stärka identiteten i hembygden, området kring nordkalotten, men också att öka lusten att vilja bedriva högskolestudier i norr. Elever har träffats för olika kulturutbyten. Personal får kompetenshöjning inom såväl olika ämnesområden som teknikanvändning och olika nordiska skolsystem. Utöver vad som tidigare nämnts kan här framhållas att det svensk – finska samarbetet har gått bra så här långt och att det har varit lärorikt för de inblandade. De finska elevernas inställning till det svenska språket har förbättrats och tagit sig uttryck i att det nu är många elever som väljer svenska valbara kurser. Dessutom har intresset för svensk historia och svenskt samhällsliv ökat markant. Och naturligtvis intresset för den lilla kommunen Älvsbyn, där man ju knutit personliga kontakter.

3.3 Värmdö Distans. Gymnasiestudier på distans

Författare: Angelica Hedin

3.3.1 Bakgrund

Värmdö Distans är en del av Värmdö Gymnasium och har sedan 1999 Skolverkets uppdrag att ansvara för distansutbildning på gymnasienivå för svenska ungdomar i utlandet. I mån av plats tar vi även emot ungdomar i Sverige.

Värmdö Distans erbjuder utbildning på naturvetenskaps- och samhällsvetenskapsprogrammet samt enstaka kurser. Vi kan vid behov även specialutföra program. All undervisning sker helt på distans, det finns inga moment i kurserna som kräver elevens fysiska närvaro på skolan.

Vi har i dag ca 100 utlandselever inskrivna i verksamheten, antalet ökar förmodligen ytterligare då vi tar in elever löpande under läsårets gång. Av dessa elever läser ca 60 procent på heltid, ca 40 procent läser enstaka kurser (vanligtvis Svenska A eller Svenska B).

I verksamheten finns också 20 stycken elever boende i Sverige. Av dessa läser de allra flesta på heltid.

Mer information om Värmdö Distans finns på vår hemsida:
www.dist.gy.varmdo.se.

3.3.2 Teknisk utrustning

Värmdö Distans arbetar med FirstClass som plattform. Detta är en programvara som passar våra behov mycket bra och som är mycket lätt att använda – även för nybörjaren. Vi har två servrar, varav den ena är en passiv reserv som står redo att tas i bruk om något skulle hända den första servern. Backup tas dagligen, så risken att man ska förlora större mängder information vid en krasch är i princip obefintligt.

Vi ser en stor fördel i att även Sofia Distans har valt att använda FirstClass som plattform. De elever som tidigare läst på Sofia Distans är väl bekanta med systemet och känner stor trygghet i detta när de kommer till oss.

Eleverna måste själva ansvara för att de har tillgång till en dator med internetuppkoppling, vilket är en förutsättning för att kunna studera på distans.

Värmdö Distans kan i vissa fall hyra ut en dator till den som behöver. Då står vi för installation av alla programvaror och support under hela den tid eleven hyr maskinen.

I de fall eleven arbetar med sin egen dator så distribuerar vi de programvaror eleven behöver via en CD-rom. Många av de programvaror vi använder kan eleven också ladda ner från internet.

3.3.3 Kurserna

Alla kurser är framtagna speciellt för distansundervisning av behöriga gymnasielärare, ofta av den lärare som sedan undervisar i kursen. Kurserna är utformade så att eleverna ska kunna studera helt på egen hand, oberoende av miljön som eleven befinner sig i. Som exempel kan nämnas att kemilaborationerna är planerade så att de kan utföras i ett normalutrustat kök.

Eleverna får tillgång till kurserna via sitt skrivbord i FirstClass, men även i HTML-format på en CD-rom som skickas ut varje höst.

Vi strävar efter att studiehhandledningarna så långt det är möjligt ska följa samma mönster, oavsett vilken kurs eleven läser så ska han eller hon omedelbart känna sig tillrätta i strukturen. I alla kurser ska det finnas en kursintroduktion, en detaljplanering samt en översiktsplanering. Där ska också finnas Skolverkets nationella betygskriterier och kursplan för avsedd kurs samt lokala betygskriterier och kursplan för densamma.

För elever som så önskar kan vi erbjuda specialanpassade kurser. Om en elev upplever svårigheter att följa den ordinarie kursen så kan hon eller han i samråd med läraren komma överens om att läsa en G-kurs. G-kursen tar upp alla moment som normalt ingår i kursen, men kunskapsnivån ligger hela tiden på godkändnivå. Man koncentrerar sig också på ett mindre antal övningar inom varje moment, vilket ger eleven mer tid för varje övning.

Material till kurserna, som böcker och laborationsmaterial, skickas till eleven med postfrakt.

3.3.4 Kommunikation

En övervägande del av kommunikationen mellan lärare och elev sker via e-post över Internet. Även telefonsamtal, fax och brevpost förekommer i ringa omfattning.

Eleven kan förvänta sig svar på sina e-postmeddelande inom 24 timmar, helgfri vardag. Detta är något vi trycker mycket hårt på, då det ibland kan vara omöjligt för eleven att gå vidare utan att ha fått svar på en fråga.

När eleven har en fråga knytan till undervisningen så kan han eller hon välja att skicka den till läraren direkt eller till kursens **virtuella klassrum**. I detta forum kan frågan besvaras antingen av läraren eller av någon av de andra eleverna som läser kursen. På detta sätt så kan fler ta del av informationen och läraren behöver inte besvara en och samma fråga ett flertal gånger.

De virtuella klassrummen används också i grupparbeten, där eleverna diskuterar och läraren fungerar som moderator.

I språkundervisningen sker delar av kommunikationen via voicemail. Detta ger möjlighet för läraren att bedöma inte bara skriftspråket, utan också uttal mm. Läraren kan svara med ett voicemail för att korrigera uttal eller liknande.

I vissa undervisningssituationer använder vi oss också av egenproducerat, rörligt bildmaterial. Det kan handla om till exempel en demonstration, en genomgång eller en introduktion av ett nytt moment. Fördelen med detta är att eleven själv kan avgöra om och när hon eller han vill se filmen. Eleven kan också se om filmen så många gånger som han eller hon behöver för att förstå innehållet, vilket är något man i vanlig klassrumsundervisning har svårt att påverka.

Eleverna har ett flertal forum där de fritt diskuterar utan lärares medverkan. Även i dessa forum förekommer ibland frågor som anknyter till undervisningen och där eleverna hjälper varandra.

3.3.5 Kontaktpersoner och handledare

Även om det går alldeles utmärkt att läsa kurserna på egen hand så vill vi att alla elever har en namngiven kontaktperson eller en handledare. Kontaktpersonen kan vara en förälder eller annan vuxen person i elevens närhet, som vi kan kontakta om något problem skulle uppstå eller om vi plötsligt skulle tappa kontakten med eleven.

Handledarna är ofta anställda på svenska eller internationella skolor utomlands. De har ett lite mer omfattande ansvar för elevens studiesituation och tar regelbundet del av kommunikationen mellan läraren och eleven. Handledarens uppgift är att se till att eleverna har förstått sina uppgifter och att eleven vet var han eller hon kan finna information för att lösa uppgifterna. Handledaren ska inte rätta eller bedöma uppgifter, det är lärarens uppgift. Däremot ska handledaren tillsammans med eleverna gå igenom den respons eleven får från sin lärare.

3.3.6 Uppföljning av elevernas studieresultat

Alla heltidsstuderande elever har en mentor som de kan kontakta när de har frågor eller behöver hjälp med något. Mentorerna är ansvariga för uppföljningen av elevernas studieresultat. I detta ansvar ingår att se till att elevens målsmän kontinuerligt får information om elevens studieresultat. Till sin hjälp har de elevens studiekort som varje vecka fylls i av undervisande lärare. Här blir det tydligt om eleven av någon anledning sackar efter i någon kurs och mentorn kan därvid snabbt reagera.

Om en elev misslyckas i sina studier så går mentorn in i första hand och försöker hjälpa och stötta eleven. Om detta inte ger önskat resultat så kopplas distanschefen in, eventuellt tillsammans med kurator eller SYO. Distanschefen kallar då föräldrar och elev till elevvårdskonferens, vilket sker per telefon (flerpartssamtal eller konferenstelefon).

För elever med särskilda behov har läraren spetskompetens att tillgå på Värmdö Gymnasium. Här får läraren hjälp med särskilda övningar och förslag på hur undervisningen bör läggas upp för att inläringssituationen ska optimeras för eleven i fråga.

3.3.7 Prov, bedömningar och betyg

En vanlig fråga från framförallt föräldrar till blivande eller nyblivna distanselever är hur man gör med prov på distans. Föräldrarna undrar till exempel hur man kan se till att eleverna inte fuskar eller hur man kan vara säker på att det är eleven i fråga som skrivit provet och inte någon annan.

Lärarna på Värmdö Distans arbetar med en kontinuerlig bedömning på bred bas. Allt som eleven presterar i kursen bedöms, även kommunikationen med läraren. Här handlar det inte om hur trevlig eleven är i tonen eller hur många mail som hon eller han skickar till läraren. Det handlar i stället om hur eleven kan använda sina kunskaper i diskussioner kring det moment i kursen som man arbetar med. Läraren ställer följdfrågor till eleven för att få honom eller henne att använda sin kunskap i olika sammanhang.

Naturligtvis förekommer prov, men dessa är utformade så att de i sig själva utgör ett inläringstillfälle. I många fall tillåter läraren att eleven använder kurslitteraturen när han eller hon genomför provet.

3.3.8 Sammanfattning

Distansundervisning på gymnasienivå är idag ett fullgott alternativ till vanlig närundervisning. Kanske är det i vissa avseenden ett bättre alternativ?

Fördelarna är många och bland dem kan nämnas:

Flexibilitet – Läraren kan anpassa undervisningen efter elevens behov långt bättre än vad som är normalt i närundervisning. Att alla elever inte behöver gå samma väg för att nå kunskapsmålen är veklighet i den distansundervisning som ges på Värmdö Distans idag. Såväl innehåll som tempo kan varieras, behöver eleven längre tid på sig för att klara en kurs så förlänger vi kursen.

Frihet – Att studera när man vill och var man vill kan betecknas som frihet. Eleven väljer själv när han eller hon ska arbeta med till exempel matematik, svenska eller kemi. Fördelen med detta är att eleven på så sätt har gjort ett aktivt och positivt val när hon eller han ska jobba med kursen. Man kan påstå att eleven på så sätt själv skapat motivation och intresse, beståndsdelar som är nog så viktiga vid inläring.

Ansvar – Med frihet följer ofta ansvar. Eleven får tidigt klart för sig att det är hans eller hennes skyldighet att ansvara för sina studier och att se till att läraren förses med bedömningsunderlag. Dessa elever bli ofta väldigt självständiga, det tar själva reda på saker som de undrar över och kan hitta information på många olika sätt. Detta är kvaliteter som är goda att utveckla inför kommande studier på högre nivå.

Överhuvudtaget kan man nog säga att distansstudier förbereder eleverna för högre studier på ett mycket bra sätt.

Jämlikhet – Inom distansundervisningen bedöms alla elever på samma sätt, helt och hållet utifrån vad de presterar. Utan att vilja påskina att det är annorlunda i närundervisning, så kan man påstå att risken för att någon ska bedömas utifrån sin personlighet eller sin klädstil inom distansundervisningen är minimal.

Eleven behöver aldrig konkurrera om lärarens uppmärksamhet inom distansundervisningen, här får alla elever lärarens fulla uppmärksamhet i tur och ordning.

Naturligtvis finns det även **nackdelar** med distansstudier, men de är enligt vår erfarenhet få.

Anonymitet – i och med att det inte finns några moment i kurserna som kräver elevens fysiska närvaro så finns det lärare och elever som aldrig träffas. Man känner inte den som sitter vid tangentbordet i andra ändan av kommunikationstråden. Detta kan i enstaka fall medföra att man har svårare att ta kontakt och be om hjälp. Det kan också upplevas som något enklare att lägga en uppgift åt sidan när man inte vet vem det är som väntar på den.

Vi har försökt förebygga problemet med anonymitet på flera sätt. Vi rekommenderar alltid blivande elever och deras föräldrar att besöka oss för att titta lite närmare på vår skola, våra kurser och våra lärare, vilket de allra flesta gärna gör. Vi uppmuntrar också övriga elever att titta in på ett informellt besök när de är i Sverige, de tycker oftast att det är lika roligt som vi att få träffas ”i verkligheten”.

Vi har ett fotogalleri i FirstClass där all personal och nästan alla elever finns med. Det är frivilligt för elever och handledare att ha med sina foton, men obligatoriskt för personalen. Detta är mycket uppskattat, av både personal och elever.

Sociala kontakter – det kan bli ensamt att studera på distans. De allra flesta löser dock detta genom att engagera sig i olika aktiviteter utanför skolan.

4. SAMMANFATTANDE SLUTSATSER OCH DISTANSUNDERVISNING I FRAMTIDEN

Samtliga gymnasieskolor uppmanades genom ett brev under mars månad 2002 att fylla i en webbaserad enkät om distansundervisning. En påminnelse gick ut under april månad till de skolor som ännu inte besvarat enkäten. 207 skolor har med 232 svar besvarat enkäten. Anledningen till att antalet svar är större än antalet skolor sammanhänger med att vissa skolor har redovisat så många kurser att de behövt använda flera svarsformulär. Vårens insamling visar att 55 gymnasieskolor bedriver distansundervisning/flexibelt lärande i någon form i en eller flera kurser. Vid förra årets insamling var antalet gymnasieskolor 49.

De sammanställningar som gjorts i denna rapport med stöd av den genomförda datainsamlingen syftar inte till att bedöma distansverksamhetens innehåll och kvalitet utan att kvantitativt redovisa pågående verksamheter på nationell nivå. För att komma den faktiska distansundervisningen närmare inpå livet har ett tiotal gymnasieskolor kontaktats och ombetts att beskriva sin verksamhet. Dessvärre har bara fyra skolor hörsammat denna förfrågan. Följande gymnasieskolor har med egna verksamhetsbeskrivningar bidragit till denna rapport: Rönninge Gymnasium, Bergs gymnasium, Värmdö gymnasium samt Älvsbyns Gymnasium. Detta innebär att de tre gymnasieskolor som aktivt deltar i försöksverksamheten också har bidragit till denna rapport.

Den största delen av den i enkäten redovisade distansverksamheten visar på att den redan pågått under flera år och inte nödvändigtvis i samklang med försöksförordningen. För ett antal utbildningsanordnare innebär detta att de, nu när försöksförordning drar upp gränserna för distansundervisningen inom gymnasieskolan, har anledning att anpassa sin pågående verksamhet till gällande regelverk.

I den nu gjorda inventeringen innebär distansundervisning i de flesta fall att undervisning i delar av en kurs eller i hela kurser till övervägande del förmedlas av en lärare som finns på elevens hemskola och i några enstaka fall av lärare i elevens hemkommun. Eleverna behöver inte komma till skolan alla skoldagar utan kan stanna hemma och hålla kontakt med sin lärare med stöd av den nya IKT-tekniken. Det är alltså i stor utsträckning fråga om flexibelt lärande inom ramen för den egna skolan och inte distansundervisning i egentlig mening.

Begreppen distansundervisning och flexibelt lärande inrymmer verksamheter av skiftande slag och omfattning. Reell distansundervisning där hela kurser erbjuds på distans av annan lärare än skolans egna förekommer på några håll

men det är det flexibla lärandet med distansinslag som fortfarande dominerar inom gymnasieskolan.

De motiv som gymnasieskolorna anger för att utveckla och anordna distansundervisning är önskan att kunna öka utbudet av kurser, tillgängligheten och likvärdigheten samt viljan att tillmötesgå individuella behov som kan vara sociala eller medicinska. Brist på lärarkompetens och önskan att utveckla nya arbetssätt och arbetsformer med stöd av IKT-tekniken är andra motiv som anges. Inför framtiden utgör försöksförordningen ett första regelverk för den fortsatta utvecklingen av distansundervisning. Med ITiS breda lärarsatsning är det troligt att vi får uppleva en ny våg av skolutveckling där IKT-tekniken kan bli var lärares verktyg. Distansundervisning kan då utvecklas till en integrerad del i den reguljära i gymnasieutbildningen.

Flexibelt lärande med inslag av distansundervisning är ännu inte föremål för några förordningstexter. Denna form av pedagogisk uppläggning kan ifrågasättas både lokalt och centralt om det visar sig att elevernas rätt till undervisning kraftigt förminskas.

5.1 Stort behov av planering

Ett genomgående drag för all distansundervisning är att den måste föregås av en noggrann planering från utbildningsanordnarnas sida. Detta krav gäller inte bara själva undervisningen utan också den administration och det teknikstöd som är nödvändigt för att kunna tillhandahålla en fungerande distansundervisning. Det är mycket viktigt att det är den pedagogiska grundtanken som styr de tekniska lösningarna i stället för tvärt om. Enligt Salems och Bergs gymnasieskolor får man den bästa tekniska lösningen om man låter pedagogisk utbildad personal styra det tekniska upplägget på skolan.

Tidigare erfarenheter av distansundervisning visar att de svårigheter som de distansstuderande upplevt i stor utsträckning handlat om problem som snarast är av administrativ och teknisk natur. Särskilt har behovet av teknisk support visat sig vara stort. Om verksamheten skall fungera väl är det därför nödvändigt att utbildningsanordnarna kan erbjuda hjälp med att lösa sådana problem och att det finns en organisation som kan svara för detta.

Distansundervisning innebär att de studerande har stor personlig frihet i sättet att bedriva sina studier, även om vi fortfarande tänker oss en skolförlagd distansundervisning. För utbildningsanordnarens del gäller att kursplaneringen måste vara mycket noggrannare än vid traditionell klassrumsundervisning. Att planera och producera en distanskurs kan svårligen vara ett ensamarbete för en enda person. Kursplaneringen måste vara ett lagarbete mellan flera experter engagerade från första början – andra ämneslärare, datatekniker, webbredaktörer och administratörer – och lagarbetet kan också visa sig nödvändigt under kursens gång för justeringar och förbättringar. Det är troligt att också läromedelsproducenter från marknaden i framtiden måste införlivas i eller själva ta initiativ till denna utvecklingsprocess för att få fram fungerande digitala läromedel.

Om kursplaneringen, studiehandledning och de digitala läromedlen är väl genomarbetade och om deras betydelse för självstudierna också står klart för eleverna, kan många onödiga problem undvikas. Framför allt innebär det en trygghet och säkerhet för distanseleverna att de känner till vad som gäller – vad som är kurslitteratur och vad som är bredvidläsningsmaterial, hur IT-material är avsett att användas och vilken teknik som krävs för att det skall kunna användas, vilka Internetadresser som är särskilt värdefulla för kursen, vilka förutsättningar som gäller för kommunikation mellan lärare och studerande i den aktuella kursen, hur kommunikationen mellan de studerande är avsedd att fungera och vad den bör ha för syfte, hur och när studieuppgifter skall redovisas, osv. Om grundstommen i planeringen är klar och tydlig för kursdeltagarna blir också utrymmet för de studerandes personliga val tydligt.

Distansundervisning innebär, vid jämförelse med närundervisning, att en större del av ämnesstoffet måste finnas i läromedlen, tryckta eller digitala, eller kan nås via eget kunskapssökande. Lärarens arbete under distanskursen får därför en annan tyngdpunkt än i närutbildning – det sker en förskjutning från kursens innehåll till undervisningens form och till handledningen som skall stödja elevens eget lärande. För att inte lärarna skall bli överbelastade måste behovet av individuell handledning förebyggas så långt det är möjligt. Därför bör en distanskurs vara upplagd så att det blir möjligt att bedriva studierna i huvudsak utan kontakt med läraren. Men distanseleverna måste ha möjlighet att få hjälp och stöd av en lärare/handledare på den egna skolan. Frågor kring studierna bör t.ex. kunna ställas till distansläraren och ett snabbt svar kunna fås via e-post.

Att studera på distans upplevs av många som ett ensamarbete även om möjligheter till kommunikation på distans finns. Ett vanligt sätt att minska elevernas känsla av isolering är att anordna fysiska möten mellan eleverna och deras lärare. Vanligt är att ett sådant möte äger rum vid kursstarten och sedan upprepas en eller några gånger under kursens förlopp. Det är omvittnat att sådana träffar har ett stort värde, och det finns lärare och elever som betraktar dem som nödvändiga. Planeringen av en distanskurs bör syfta till att all nödvändig handledning och information skall vara tillgänglig på distans, och deltagande i kurssammankomster bör ses som en extra förmån för dem som vill ha en mera personlig kontakt med sina lärare och kurskamrater.

5.2 Läromedel för distansutbildning

För att de som studerar på distans skall ha den avsedda friheten att själva bestämma hur studierna skall ske och i vilken utsträckning de vill söka kontakt med handledare och andra elever i kursen, behöver läromedlen, traditionella eller digitala, vara utformade så att självständiga studier är en reell möjlighet. Det innebär att distansläraren måste vara särskilt noggrann vid valet eller produktionen av de läromedel som utgör grundmaterialet i en distanskurs. Så långt möjligt bör läromedlen vara självinstruerande.

IKT-läromedel är som regel dyra att framställa och den enskilda skolan kommer ofta att ha svårt att finansiera dem. För att kostnaderna skall bli försvarbara behöver som regel antalet användare vara betydande. Detta medför att samarbete kommer att visa sig nödvändigt mellan gymnasieskolor och läromedelsproducenter eller mellan gymnasieskolor i olika kommuner för att kunna producera ett användbart läromedel till en överkomlig utvecklingskostnad.

Förutom IKT-läromedel bör eleverna ha tillgång till studiehandledningar som innehåller en introduktion till distansstudier, en tidplan för distansstudierna med i förväg planerade insändningsuppgifter och i förekommande fall förslag på kurs- och referensmaterial. System för att fånga upp fel och synpunkter i de digitala läromedlen bör utvecklas. Kursutvärderingar ska göras vid varje avslutad kurs och kvaliteten på läromedlen skall garanteras genom kontinuerlig revidering.

5.3 Distansstudier kompletterar närutbildning

Varje valbar kurs inom gymnasieskolan måste få ett minsta antal elever för att det skall vara försvarbart att igångsätta den på den enskilda skolan. Många kurser med lågt sökandeantal kommer ej igång av ekonomiska skäl. Svårigheten att rekrytera behöriga lärare kan vara ett annat skäl till varför eleverna inte kan erbjudas de kursval de gjort. I samverkan med andra gymnasieskolor kan den enskilda skolan genom distansundervisning erbjuda ett mycket större utbud av kurser än vad de lokala förutsättningarna möjliggör. Eleverna behöver då inte göra omval eller flytta till annan studieort utan de kan studera på det program och i de kurser de själva valt med fortsatt hög standard på undervisningen. Inom en snart framtid borde det vara möjligt för elever som studerar vid en gymnasieskola att studera ett visst antal kurser på distans med stöd av IKT-tekniken och den handledning som den egna skolan tillhandahåller.

5.4 Samarbete behövs

En del menar att distansutbildning som studieform är mest lämpad för vuxna och att den kommer att vara en viktig faktor när det gäller det livslånga lärandet. För en stor grupp elever i ungdomsskolan kan distansundervisning mycket väl bli ett fungerande alternativ. Distanskurserna bör med hänsyn till elevernas skilda kunskaps- och ambitionsnivåer utformas så att elever med betydande skillnader i prestationsnivå kan tillgodogöra sig dem. Vid varje gymnasieskola som anordnar distansundervisning är det säkert värdefullt om man skapar en särskild enhet för att ge tekniskt, organisatoriskt och annat stöd till de lärare och kurser där man bedriver distansundervisning. Ett samarbete med andra gymnasieskolor är säkert av stor betydelse. Det är inte alltid försvarbart att varje enskild skola utvecklar kurser och bygger upp helt egna organisationer för distansundervisning.

De distanskurser och distansmoduler som finns utvecklade har i första hand tagits fram med de egna eleverna som målgrupp. Att gå därifrån till

interkommunal distribution av distansundervisning är förmodligen mycket långt. Samarbete med en annan kommun kräver både möten på lokal och central nivå. Avtal måste tecknas och en egen lokal organisation med nya administrativa rutiner arbetas fram. Nya typer av lärartjänster med skol- och distansundervisning i kombination måste förankras i lokala förhandlingar. Trots många hinder, tekniska, organisatoriska och legala, verkar det vara enklast att få till stånd en fungerande distansundervisning om två eller flera gymnasieskolor beslutar sig för att samverka för att utveckla sitt gemensamma distansutbud.

En samordning inom den egna kommunens gymnasieskolor eller en samordning mellan olika kommuners gymnasieskolor skapar bättre förutsättningar för ett effektivt resursutnyttjande. Det är redan känt att utveckling av distansundervisning med ITK-stöd kräver fler kompetenser än vad annan traditionell skolutveckling gör. Den ökade tidsåtgången för handledande lärare, behovet av teknisk och distanspedagogisk kompetensutveckling, investeringar i teknisk utrustning och behovet av fungerande teknisk support kräver en större kraftansamling än vad som krävs för motsvarande reguljär skolverksamhet.

5.5 Pedagogisk kompetens för distansutbildning

Datormognaden och kunskapen om IKT-användningen är förhållandevis god inom gymnasieskolan och den ökar snabbt. Området är ett gott exempel på vad som kan åstadkommas genom lärarfortbildning. Kunskapen om hur datorer och IKT kan användas som pedagogiska redskap är fortfarande begränsad. Ännu mera begränsad är kunskapen i distanspedagogik och distansmetodik i kombination med IKT. Om därför distansutbildning med användande av IKT skall bli framgångsrik behövs stora insatser för kompetensutveckling av den pedagogiskt verksamma personalen. Inom distansutbildning är mycket annorlunda mot vad som är vanligt vid klassrumsundervisning. Ännu större blir olikheterna om utbildningen bedrivs flexibelt och anpassat efter de studerandes skiftande behov och förutsättningar.

Vid distansundervisning är lärarnas huvuduppgift alltjämt densamma, nämligen att hjälpa eleverna till förståelse och lärande, men arbetet handlar mer om vägledning i eleverna eget kunskapsökande. Lärarna måste också kunna organisera grupper som visserligen så långt möjligt skall arbeta självständigt men behöver stöd och uppmuntran för att kommunikationen mellan eleverna skall fungera. Dessutom måste lärarna själva kunna tillräckligt mycket om IKT för att kunna hjälpa eleverna med enklare datatekniska problem.

Kurser i distanspedagogik och distansmetodik borde vara en naturlig del i all lärarutbildning och fortbildning av lärare. I alla sådana kurser bör fokus ligga på hur distansundervisning kan planeras och hur IKT ska användas.

5.6 Oviss framtid

Utvecklingen av mellankommunal distansundervisning, distansundervisning i egentlig bemärkelse, och inom kommunal distansundervisning, ofta benämnt som flexibelt lärande, som redovisas i denna rapport döljer många dyrköpta erfarenheter och åtskilliga arbetstimmar. I sin yttersta och mest utvecklade form är distansundervisningen mycket mer än bara en digitalisering av lärobok och övningsbok. Det är frågan om nya läromedel och om en ny metodik, en ny didaktik och en ny lärarroll. Fortfarande är dessa fyra förutsättningar för en fungerande distansundervisning under utveckling. Genom nätverksbyggande skapas förmodligen de bästa förutsättningarna för produktion och distribution av distanskurser med IKT-stöd och mera tid, pengar och personella resurser kan frigöras för att kunna bedriva denna verksamhet. Men nätverksbyggen har visats sig bli tungrodda, ta mycket tid och vara svåra att administrera särskilt när intressekonflikter uppstår.

Försöksverksamheten med distansundervisning måste få pågå under några år innan det är möjligt att kunna bedöma om distanskurser under rådande förhållanden och begränsningar har förutsättningar att bli en del av den gymnasiala vardagen och likställas med lärarledd, skolförlagd undervisning. Inför framtiden bör man överväga ett riktat ekonomiskt stöd till utveckling av distanskurser men främst verka för att det finns kvalificerat metodstöd såväl tekniskt som metodologiskt.

Bilaga

EN NATIONELL ÖVERSIKT ÖVER PÅGÅENDE DISTANSUNDERVISNING OCH FLEXIBELT LÄRANDE

1.1 Jämförande översikt över distansundervisning

Våren 2001 uppgav 49 gymnasieskolor att de anordnade någon form av distansundervisning eller flexibelt lärande. Vid mättillfället våren 2002 hade antalet skolor ökat till 55 vilket kan betraktas som en liten ökning. Av tabellen för 2002 s. 16 framgår att gymnasieskolorna i Halland, Kronoberg, Södermanland och Västmanland under våren 2002 inte redovisat någon form av distansundervisning vilket de hade gjort året dess för innan. Om detta beror på att den tidigare redovisade distansundervisningen upphört eller att berörda skolor missat att redovisa sin nu aktuella verksamhet går inte att avgöra. Tendensen är annars att antalet redovisade gymnasieskolor med distansundervisning ökat vilket är fallet i Blekinge, Gävleborgs, Kalmar och Skåne län. Västerbottens och Örebro län redovisar år 2002 för första gången två respektive tre gymnasieskolor.

År 2001	
Län	Antal skolor
Blekinge	1
Dalarna	3
Gotland	Uppgift saknas
Gävleborg	3
Halland	1
Jämtland	Uppgift saknas
Jönköping	1
Kalmar	3
Kronoberg	1
Norrbottn	4
Skåne	6
Stockholm	10
Södermanland	1
Uppsala	1
Värmland	3
Västerbotten	Uppgift saknas
Västernorrland	3
Västmanland	2
Västra Götaland	5
Örebro	Uppgift saknas
Östergötland	1
Totalt antal	49
	17%

År 2002	
Län	Antal skolor
Blekinge	2
Dalarnas	3
Gotland	Uppgift saknas
Gävleborg	5
Halland	Uppgift saknas
Jämtlands	2
Jönköping	1
Kalmar	4
Kronoberg	Uppgift saknas
Norrbottn	1
Skåne	8
Stockholm	9
Södermanland	Uppgift saknas
Uppsala	1
Värmland	3
Västerbotten	1
Västernorrland	2
Västmanland	Uppgift saknas
Västra Götaland	5
Örebro	3
Östergötlands	1
Totalt antal	51
	25%

1.2 Jämförelse mellan svarsfrekvens åren 2001 och 2002

Våren 2001 besvarades enkäten av 283 skolor mot 207 påföljande vår. Svarsfrekvensen mellan de två undersökta åren är ungefär densamma då antalet kontaktade skolor det andra undersökningsåret var väsentligt lägre. De kommuner som endast erbjuder det Individuella programmet har inte kontaktats våren 2002.

År 2001	
Län	Antal skolor
Blekinge	3
Dalarna	16
Gotland	1
Gävleborg	14
Halland	6
Jämtland	3
Jönköping	10
Kalmar	12
Kronoberg	8
Norrbottn	10
Skåne	29
Stockholm	32
Södermanland	4
Uppsala	11
Värmland	10
Västerbotten	9
Västernorrland	8
Västmanland	12
Västra Götaland	58
Örebro	9
Östergötland	18
Totalt antal	283

År 2002	
Län	Antal skolor
Blekinge	4
Dalarna	9
Gotland	1
Gävleborg	8
Halland	6
Jämtland	3
Jönköping	7
Kalmar	10
Kronoberg	7
Norrbottn	7
Skåne	29
Stockholm	28
Södermanland	1
Uppsala	6
Värmland	10
Västerbotten	8
Västernorrland	6
Västmanland	7
Västra Götaland	32
Örebro	9
Östergötland	9
Totalt	207

1.3 Sammanställning

Uppgifterna i sammanställningen om antalet skolor som svarat på enkäten och andelen i procent av kontaktade gymnasieskolor kan tyckas vara motsägelsefulla. Skälet till denna motsägelse är att antalet kontaktade gymnasieskolor väsentligen minskats mellan de två åren.

Antalet distanskurser eller kurser med distansinslag har ökat från 132 till 209.

	2001	2002
Antal svar (vissa skolor har givit fler än ett svar pga av att antalet kurser var större än utrymmet i webbenkäten tillät rapportera)	288	232
Antal skolor som svarat på enkäten	283	207

	2001	2002
Antal skolor som rapporterat distansundervisning/flexibelt lärande	49	51
Antal län som rapporterat distansundervisning/flexibelt lärande Båda åren	13	
Andel skolor som rapporterat distansundervisning/flexibelt lärande i procent av kontaktade gymnasieskolor	17%	25%
Antal skolor som rapporterat ej distansundervisning	234	156
Antal ordinarie kurser med nationella kursnummer rapporterade	119	174
Antal lokala kurser med endast kursnamn rapporterade	13	35
Antal kurser totalt	132	209
Antal kurser per skola i genomsnitt	2,7	3,8

Av 21 län har 13 redovisat distansundervisning eller flexibelt lärande båda åren. Det totala antalet rapporterade kurser som berörs av distansundervisning/flexibelt lärande är 209 våren 2002. Av dessa är 174 nationella kurser då de rapporterats med vedertaget kursnummer. 35 kurser har rapporterats endast med kursnamn och kan därför vara endera nationella eller lokala.

1.4 Gymnasieskolor med distansundervisning/flexibelt lärande

Undervisningen i olika kurser kan anordnas partiellt (**P**) eller i sin helhet (**H**) på distans. Studierna kan bedrivas i Studiecentra (**C**), i hemmet (**H**) eller i den egna Gymnasieskolan (**S**). Gymnasieskolor med distansundervisning anordnar denna med hjälp av skolans egna lärare (**SL**), av lärare i den egna kommunen (**KL**) eller med stöd av ett utbildningsföretag (**UF**).

Hässleholms tekniska skola är den enda som uppger ett Studiecentrum som plats för distanseleverna. Mullsjö Gymnasium och Vilhelm Moberggymnasiet redovisar att de anordnar sin distansundervisning med stöd av ett utbildningsföretag. Mullsjö gymnasium bedriver på SP- och NV-programmen några kurser i moderna språk med utbildningsföretaget Liber Hermods som undervisningsleverantörer. Vilhelm Moberggymnasiet bedriver distansundervisning både i hemmet och i skolan med stöd av samma utbildningsföretag.

Eleverna på Vilhelm Moberggymnasiet har 60-70 procent av den garanterande undervisningstiden i form av lärarledd undervisning i skolan. Skolans distansundervisning avviker från vad som är möjligt inom ramen för ett flexibelt lärande (inomkommunal distansundervisning) och de ramar som försöksverksamheten med distansundervisning i gymnasieskolan ger utrymme för. Emmaboda kommun har därför hos regeringen hemställt om rätten att få bedriva gymnasieundervisning på det sätt som man lokalt har

utformat den. Ärendet är under handläggning på Utbildningsdepartementet och något beslut är i skrivande stund (2002-09-16) ännu inte fattat.

Det stora flertalet gymnasieskolor som bedriver distansundervisning gör detta med egna lärare och då nästan alltid i partiell form. Detta innebär att denna inomkommunala distansundervisning kan betraktas som en undervisningsmetod där den aktuella kursens elever och lärare tillsammans planerat de moment eller moduler som passar för ett distansstudium.

1.4.1 Distansstudier i studiecentra

Hässelholms tekniska skola	NV-programmet	Geografi	10	Partiellt	StudieCentra	SL	GE1202
		Moderna språk	4	P	C	SL	MSPR1205
		Antal elever	14				

1.4.2 Distansstudier i hemmet

Elva gymnasieskolor uppger att de anordnar distansundervisning i ett antal kurser som nästan undantagsvis bedrivs partiellt i hemmet. De berörda programmen är NV- och SP-programmen, Medieprogrammet, Naturbruksprogrammet samt Barn och fritidsprogrammet. 948 elever studerar olika kurser på distans i hemmet. Av sammanställningen framgår inte antalet elever som läser fler än en kurs. Av de 948 eleverna i nedanstående tabell är det 57 elever som studerar kursen Djurkunskap på heltid i hemmet. Det är rimligt att anta att dessa elever är 19 till antalet och att de studerar tre olika kurser. Övriga 891 elever studerar aktuella kurser partiellt på distans med hemmet som studieplats.

Det genomgående för dessa kurser är att det är skolans egna lärare som ansvarar för distansundervisningen. Den kan därför betecknas som exempel på flexibelt lärande som innebär att skolan möjliggjort för eleverna att i dessa kurser både studera i skolans lokaler och i hemmen.

				Partiellt/			
				Heltid	Hemmet		
Bromangymnasiet, Ro 3	SP-programmet	Engelska	26			SL	EN1201
		Engelska	25	P	H	SL	EN1202
		Svenska	26	P	H	SL	SV1201
		Svenska	25	P	H	SL	SV1202
Domarhagsskolan gymnasieskolan	Medie	Svenska	40	P	H	SL	SV1202
		Medie	Engelska	25	P	H	SL
		Arbetsliv	10	P	H	SL	ARL1202
		Fotografisk bild	20	P	H	SL	FBL1202
		Fotografisk bild	5	P	H	SL	FBL1203
		Ljudmedier	5	P	H	SL	LJUM1202
		Grafisk kommunikation	7	P	H	SL	GKO1201
		Grafisk kommunikation	7	P	H	SL	GKO1202
		Ljudmedier	5	P	H	SL	LJUM1201
		Mediekommunikation	7	P	H	SL	MDK1202

Hedbergsskolan	SP-programmet	Svenska	25	P	H	SL	SV1201
Jenny Nyströmsskolan	NV-programmet	Matematik	96	P	H	SL	MA1201
		Matematik	96	P	H	SL	MA1202
		Matematik	80	P	H	SL	MA1203
		Naturbruksgy. Vreta-Västerby Naturbruk	Odling	14	P	H	SL
Naturbruksgymnasiet Nytorp	Naturbruk	Naturbruksteknik	14	P	H	SL	NABT1202
		Djurkunskap	14	P	H	SL	DJR1204
		Djurkunskap	14	P	H	SL	DJR1212
		Idrott och hälsa	10	P	H	SL	IDH1203
		Djurkunskap	19	H	H	SL	DJR1206
Rudbecksskolan	NV-programmet	Djurkunskap	19	H	H	SL	DJR1214
		Djurkunskap	19	H	H	SL	DJR1213
		Svenska	120	P	H	SL	SV1202
		Miljökunskap	11	P	H	SL	MKU1202
Torsbergsgymnasiet	Barn- och fritids	Svenska	22	P	H	SL	SV1202
		SP-programmet	Svenska	29	P	H	SL
Tyresö gymnasieskola	NV-programmet	Svenska	27	P	H	SL	SV1202
		Biologi	27	P	H	SL	BI1201
Vasaskolan	NV- och SP-programmen	Moderna språk	23	P	H	SL	MSPR1203
Värmdö gymnasium		Svenska	22	P	H	SL	SV1201
		Svenska	14	P	H	SL	SV1202
		Antal elever	948				

1.4.3 Distanstudier i den egna gymnasieskolan.

2 061 elever studerar på distans med den egna gymnasieskolan som studieplats. Antalet gymnasieskolor är 16. Antalet elever i denna kategori är egentligen högre än de redovisade 2 061 då mer än ett 10-tal kurser saknar uppgift om aktuellt elevantal.

För ett fåtal distanskurser (4) ansvarar lärare från den egna kommunen (EK). 46 distanskurser leds av lärare från den egna skolan (SL) och 64 distanskurser tillhandahålls av något utbildningsföretag (UF). Mullsjö gymnasiet och Vilhelm Mobergsgymnasiet är de två skolorna i denna kategori som anordnar distanskurser med stöd av ett utbildningsföretag.

				Heltid/ Partiellt	Skolan	EK
Bergs gymnasieskola	Medie	Estetisk verksamhet				
E25 Söderportskolan	SP-programmet	Engelska	23	H	S	SL
		Svenska	46	H	S	SL
		Svenska	23	H	S	SL
		Psykologi	23	H	S	SL
		Religionskunskap	23	H	S	SL
		Religionskunskap	23	H	S	SL
		Filosofi	23	H	S	SL
		Histora	23	H	S	SL
		Histora	23	H	S	SL
Hamnargymnasiet	SP-programmet	Geografi	25	H	S	SL
		Geografi	29	H	S	SL
		Svenska	25	H	S	SL
Hedbergsskolan	SP-programmet	Svenska	32	P	S	SL
		Engelska	25	P	S	SL

		Engelska	32	P	S	SL
Hedbergsskolan		Företagsekonomi	16	P	S	SI
		Företagsekonomi	16	P	S	SI
		Företagsekonomi	15	P	S	SI
		Företagsekonomi	15	P	S	SI
		Företagsekonomi	15	P	S	SI
		Historia	16	P	S	SI
		Historia	25	P	S	SI
		Geografi	32	P	S	SL
		Samhällskunskap	16	P	S	SL
		Samhällskunskap	25	P	S	SL
		Svenska	20	P	S	SL
Klippans gymnasieskola	Estetiska	Bild och form	30	P	S	SL
		Bild och form	30	P	S	SL
		Bild och form	30	P	S	SL
		Bild och form	30	P	S	SL
		Kulturhistoria	25	P	S	SL
		Kulturhistoria	25	P	S	SL
		Dator teknik	20	P	S	SL
		Multimedia	20	P	S	SL
Lerums gymnasieskola, Ro 1	SP-programmet	Företagsekonomi	52	P	S	SL
		Företagsekonomi	52	P	S	SL
		Företagsekonomi	52	P	S	SL
		Latin med allmän språkkunskap	16	H	S	SL
Mullsjögymnasiet	NV-programmet	Moderna språk	0	H	S	UF
	SP-programmet	Moderna språk	0	H	S	UF
Risbergsskolan	NV-programmet	Moderna språk	10	P	S	EK
Tibble gymnasium	SP-programmet	Mediekommunikation	157	P	S	SL
Torsbergsgymnasiet	EI	Datoranvändning	24	H	S	SL
Tullholmsgymnasiet	Hotell- och restaurang	Matematik	10	P	S	SL
	Hotell- och restaurang	Engelska	15	P	S	SL
Universitetsholmens gymnasieskola	Teknik	Estetisk verksamhet	60	P	S	SL
		Multimedia	60	P	S	SL
Vilhelm Moberggymnasiet	NV-programmet	Biologi	11	H	S	UF
		Biologi	11		S	UF
		Datoranvändning	21	H	S	UF
		Engelska	21	H	S	UF
		Engelska	22	H	S	UF
		Engelska	7	H	S	UF
		Filosofi	4	H	S	UF
		Fysik	22	H	S	UF
		Fysik	12	H	S	UF
		Kemi	21	H	S	UF
		Kemi	0	H	S	UF
		Moderna språk	0	H	S	UF
		Moderna språk	0	H	S	UF
		Moderna språk	0	H	S	UF
		Moderna språk	0	H	S	UF
		Naturkunskap	0	H	S	UF
		Psykologi	0	H	S	UF
		Samhällskunskap	0	H	S	UF
		Svenska	0	H	S	UF

		Svenska	0	H	S	UF
Vilhelm Mobergsgymnasiet	SP-programmet	Datoranvändning	19	H	S	UF
		Engelska	19	H	S	UF
		Engelska	13	H	S	UF
		Administration	13	H	S	UF
		Engelska	8	H	S	UF
		Filosofi	8	H	S	UF
		Geografi	13	H	S	UF
		Geografi	12	H	S	UF
		Kulturhistoria	5	H	S	UF
		Matematik	19	H	S	UF
		Moderna språk	13	H	S	UF
		Företagsekonomi	10	H	S	UF
		Filosofi	13	H	S	UF
		Historia	19	H	S	UF
		Naturkunskap	19	H	S	UF
		Matematik	19	H	S	UF
		Matematik	9	H	S	UF
		Moderna språk	16	H	S	UF
		Moderna språk	16	H	S	UF
		Moderna språk	5	H	S	UF
		Naturkunskap	19	H	S	UF
		Psykologi	13	H	S	UF
		Religionskunskap	19	H	S	UF
		Samhällskunskap	13	H	S	UF
		Samhällskunskap	5	H	S	UF
		Svenska	19	H	S	UF
		Svenska	13	H	S	UF
	Teknik	Dator teknik	13	H	S	UF
		Dator teknik	13	H	S	UF
		Engelska	13	H	S	UF
		Engelska	13	H	S	UF
		Matematik	13	H	S	UF
		Fysik	13	H	S	UF
		Historia	10	H	S	UF
		Kemi	13	H	S	UF
		Kemi	13	H	S	UF
		Matematik	13	H	S	UF
		Religionskunskap	6	H	S	UF
		Samhällskunskap	13	H	S	UF
		Samhällskunskap	13	H	S	UF
		Svenska	13	H	S	UF
		Moderna språk	5	H	S	UF
Västerdalarnas gymnasieskola	Specialutformat	Religionskunskap	33	H	S	SL
	NV-programmet	Miljökunskap	0	P	S	SL
Älvsbyns gymnasium	SP-programmet	Moderna språk	2	H	S	EK
	Barn- och fritids	Moderna språk	1	H	S	EK
		Antal elever	2061			

1.4.4 Distansstudier på heltid

10 gymnasieskolor anordnar distanskurser på heltid där nästa samtliga kurser är förlagda till skolans lokaler. Av dessa kurser bedrivs 3 kurser, Djurkunskap, på heltid i hemmet och 4 kurser saknar platsangivelse. För ett 20-tal kurser svarar skolans eller den egna kommunens lärare. Detta tyder på att en viss egen produktion av hela distanskurser har kommit till stånd. De aktuella kurserna redovisas nedan.

Djurkunskap	DJR1206	Religionskunskap	RE1202
Djurkunskap	DJR1214	Geografi	GE1201
Djurkunskap	DJR1213	Geografi	GE1202
Engelska	EN1201	Svenska	SV1202
Engelska	EN1202	Latin med allmän språkkunskap	LAS1201
Svenska	SV1201	Datoranvändning	DAA1201
Svenska	SV1202	Moderna språk	MSPR1201
Svenska	SV1205	Moderna språk	MSPR1201
Psykologi	PS1201	Datoranvändning	DAA1201
Religionskunskap	RE1201	Företagsekonomi	FE1202

I 029 elever totalt studerar hela kurser på distans. Då elevantalet redovisats kursvis är antalet elever som läser en eller flera kurser på distans och på heltid lägre än det uppgivna antalet. I denna kategori är kursansvarig till klart övervägande del ett utbildningsföretag (UF).

Naturbruksgymnasiet Nytorp	Naturbruk	Djurkunskap	19	Heltid	H	SL	DJR1206
		Djurkunskap	19	H	H	SL	DJR1214
		Djurkunskap	19	H	H	SL	DJR1213
E25 Söderportskolan	SP-programmet	Engelska	23	H	S	SL	EN1202
		Svenska	46	H	S	SL	SV1202
		Svenska	23	H	S	SL	SV1205
		Psykologi	23	H	S	SL	PS1201
		Religionskunskap	23	H	S	SL	RE1201
		Religionskunskap	23	H	S	SL	RE1202
Hamnarygymnasiet	SP-programmet	Geografi	25	H	S	SL	GE1201
		Geografi	29	H	S	SL	GE1202
		Svenska	25	H	S	SL	SV1202
Lerums gymnasieskola, Ro 1		Latin med allmän Språkkunskap	16	H	S	SL	LAS1201
Mullsjögymnasiet	NV-programmet	Moderna språk		H	S	UF	MSPR1201
	SP-programmet	Moderna språk		H	S	UF	MSPR1201
Torsbergsgymnasiet	EI	Datoranvändning	24	H	S	SL	DAA1201
Vilhelm Mobergs- gymnasiet	NV-programmet	Biologi	11	H	S	UF	BI1201
		Datoranvändning	21	H	S	UF	DAA1201
		Engelska	21	H	S	UF	EN1201
		Engelska	22	H	S	UF	EN1202
		Engelska	7	H	S	UF	EN1203
		Filosofi	4	H	S	UF	FS1201

Vilhelm Mobergs-
gymnasiet

	Fysik	22	H	S	UF	FY1201
	Fysik	12	H	S	UF	FY1202
	Kemi	21	H	S	UF	KE1201
	Kemi	0	H	S	UF	KE1202
	Moderna språk	0	H	S	UF	MSPR1202
	Moderna språk	0	H	S	UF	MSPR1202
	Moderna språk	0	H	S	UF	MSPR1203
	Moderna språk	0	H	S	UF	MSPR1204
	Naturkunskap	0	H	S	UF	NK1201
	Psykologi	0	H	S	UF	PS1201
	Samhällskunskap	0	H	S	UF	SH1201
	Svenska	0	H	S	UF	SV1201
	Svenska	0	H	S	UF	SV1202
SP-programmet	Datoranvändning	19	H	S	UF	DAA1201
	Engelska	19	H	S	UF	EN1201
	Engelska	13	H	S	UF	EN1202
	Administration	13	H	S	UF	ADM1206
	Engelska	8	H	S	UF	EN1203
	Filosofi	8	H	S	UF	FS1201
	Geografi	13	H	S	UF	GE1201
	Geografi	12	H	S	UF	GE1202
	Kulturhistoria	5	H	S	UF	KUHI1202
	Matematik	19	H	S	UF	MA1201
	Moderna språk	13	H	S	UF	MSPR1204
	Företagsekonomi	10	H	S	UF	FE1203
	Filosofi	13	H	S	UF	FS1201
	Historia	19	H	S	UF	HI1201
	Naturkunskap	19	H	S	UF	NK1202
	Matematik	19	H	S	UF	MA1202
	Matematik	9	H	S	UF	MA1203
	Moderna språk	16	H	S	UF	MSPR1201
	Moderna språk	16	H	S	UF	MSPR1202
	Moderna språk	5	H	S	UF	MSPR1203
	Naturkunskap	19	H	S	UF	NK1202
	Psykologi	13	H	S	UF	PS1201
	Religionskunskap	19	H	S	UF	RE1202
	Samhällskunskap	13	H	S	UF	SH1201
	Samhällskunskap	5	H	S	UF	SH1202
	Svenska	19	H	S	UF	SV1201
	Svenska	13	H	S	UF	SV1202
Nv-pogrammet	Matematik	21	H	S	UF	MA1202
Teknik	Datorteknik	13	H	S	UF	DTR1206
	Datorteknik	13	H	S	UF	DTR1207
	Engelska	13	H	S	UF	EN1201
	Engelska	13	H	S	UF	EN1202
	Matematik	13	H	S	UF	MA1204
	Fysik	13	H	S	UF	FY1201
	Historia	10	H	S	UF	HI1202
	Kemi	13	H	S	UF	KE1201
	Kemi	13	H	S	UF	KE1202
	Matematik	13	H	S	UF	MA1202

Vilhelm Mobergs- gymnasiet		Religionskunskap	6	H	S	UF	RE1202
		Samhällskunskap	13	H	S	UF	SH1201
		Samhällskunskap	13	H	S	UF	SH1201
		Svenska	13	H	S	UF	SV1201
		Moderna språk	5	H	S	UF	MSPR1201
Västerdalarnas gymnasieskola	Specialutformat	Religionskunskap	33	H	S	SL	RE1202
Älvsbyns gymnasium	SP-programmet	Moderna språk	2	H	S	EK	MSPR1201
	Barn- och fritids	Moderna språk	1	H	S	EK	MSPR1201
Kista gymnasium	SP-programmet	Datoranvändning	32	H		SL	DAA1201
	SP-programmet	Engelska	32	H		SL	EN1201
	SP-programmet	Svenska	32	H		SL	SV1201
	SP-programmet	Företagsekonomi	32	H		SL	FE1202
Antal elever			1 209				

1.4.5 Partiella distansstudier

Partiella distansstudier bedrivs på 21 gymnasieskolor med ett totalt antal elever om 3 405.

Hässelholms tekniska skola	NV-programmet	Geografi	10	Partiellt	C	SL	GE1202
		Moderna språk	4	P	C	SL	MSPR1205
Universitetsholmens Gymnasieskola	Teknik	Estetisk verksamhet	60	P	S	SL	ESV1201
Torsbergsgymnasiet	Barn- och fritid	Svenska	22	P	H	SL	SV1202
	SV-programmet	Svenska	29	P	H	SL	SV1202
Vasaskolan		Moderna språk	23	P	H	SL	MSPR1203
Tullholmsgymnasiet	Hotell- och restaurang	Matematik	10	P	S	SL	MA1202
		Engelska	15	P	S	SL	EN1202
Söderslättsgymnasiet	SP-programmet	Företagsekonomi	22	p	H	SL	FE1206
Risbergsskolan	NV-programmet	Moderna språk	10	P	S	EK	MSPR1203
Västerdalarnas gymnasieskola	NV-programmet	Miljökunskap	0	P	S	SL	MKU1202
		Geografi	120	P	H	SL	GE1202
Palmcrantzskolan	SV-programmet	Religionskunskap	120	P	H	SL	RE1202
		Svenska	120	P	H	SL	SV1202
		Samhällskunskap	10	P		SL	SH1202
Olympiaskolan	SV-programmet	Samhällskunskap	10	P		SL	SH1202
Rudbecksskolan	NV-programmet	Miljökunskap	11	P	H	SL	MKU1202
Tibble gymnasium	SP-programmet	Mediekommunikation	157	P	S	SL	MDK1201
Jenny Nyströmsskolan	NV-programmet	Matematik	96	P	H	SL	MA1201
		Matematik	96	P	H	SL	MA1202
		Matematik	80	P	H	SL	MA1203
Tyresö gymnasieskola	NV-programmet	Svenska	27	P	H	SL	SV1202
		Biologi	27	P	H	SL	BI1201
Hedbergsskolan	SP-programmet	Svenska	25	P	H	SL	SV1201
		Svenska	32	P	S	SL	SV1205
		Engelska	25	P	S	SL	EN1201
		Engelska	32	P	S	SL	EN1202
		Geografi	32	P	S		GE1201

Domarhagsskolan gymnasieskolan	Medie	Svenska	40	P	H	SL	SV1202		
		Engelska	25	P	H	SL	EN1202		
		Arbetsliv	10	P	H	SL	ARL1202		
		Fotografisk bild	20	P	H	SL	FBL1202		
		Fotografisk bild	5	P	H	SL	FBL1203		
		Ljudmedier	5	P	H	SL	LJUM1202		
		Grafisk kommunikation	7	P	H	SL	GKO1201		
		Grafisk kommunikation	7	P	H	SL	GKO1202		
		Ljudmedier	5	P	H	SL	LJUM1201		
		Mediekommunikation	7	P	H	SL	MDK1202		
		Lerums gymnasieskola, Ro 1	SP-programmet	Företagsekonomi	52	P	S	SL	FE1203
				Företagsekonomi	52	P	S	SL	FE1204
				Företagsekonomi	52	P	S	SL	FE1208
Naturbruksky. Vreta- Västerby	Naturbruk	Odling	14	P	H	SL	ODL1207		
		Naturbruksteknik	14	P	H	SL	NABT1202		
		Djurkunskap	14	P	H	SL	DJR1204		
		Djurkunskap	14	P	H	SL	DJR1212		
		Idrott och hälsa	10	P	H	SL	IDH1203		
Värmdö gymnasium	NV- och SP- programmen	Svenska	22	P	H	SL	SV1201		
		Svenska	14	P	H	SL	SV1202		
Klippans gymnasieskola	Estetiska	Bild och form	30	P	S	SL	BF1203		
		Bild och form	30	P	S	SL	BF1202		
		Bild och form	30	P	S	SL	BF1201		
		Bild och form	30	P	S	SL	BF1204		
		Kulturhistoria	25	P	S	SL	KUHI1205		
		Kulturhistoria	25	P	S	SL	KUHI1202		
		Dator teknik	20	P	S	SL	DTR1210		
		Multimedia	20	P	S	SL	MUM1201		
Bromangymnasiet, Ro 3	SP-programmet	Engelska	26	P	H	SL	EN1201		
		Engelska	25	P	H	SL	EN1202		
		Svenska	26	P	H	SL	SV1201		
		Svenska	25	P	H	SL	SV1202		
Antal elever			3405						

3.4.6 Befintliga nationella kurser på distans

Ett begränsat antal kurser studeras av ett större antal elever. Dessa kurser redovisas i nedanstående sammanställning.

Kursnamn	Antal elever
Svenska B	376
Religionskunskap B	201
Matematik B	186
Geografi B	171
Engelska B	169
Mediekommunikation A	157
Svenska A	152
Matematik A	139
Engelska A	138

De nationella kurser som anordnas partiellt eller på heltid är i nedanstående tabell sorterade efter kurskod. Det totala antalet elever som studerar på distans, en hel kurs eller delar av en kurs, är sammantaget 3 387.

Distanskurserna bedrivs på hälften av de möjliga programmen nämligen Barn- och fritidsprogrammet, EI-programmet, Estetiska programmet, Medieprogrammet, Naturbruksprogrammet, Naturvetenskapsprogrammet, Samhällsvetenskapsprogrammet och Teknikprogrammet.

Varje enskild kurs redovisas med det aktuella antalet elever. Då samma kurs kan återkomma mer än en gång på den enskilda skolan eller på flera skilda skolor redovisar tabellen summan elever per kurs.

Kurskod	Kursnamn	Program	Antal elev	Summa elever per kurs	Heltid Partiellt	Var	Vem
ADM1206	Information och layout B	SP-programmet	13	13	H	S	UF
ARL1202	Projekt och företagande	EI	12		H	S	SL
ARL1202	Projekt och företagande	Medie	10	22	P	H	SL
BF1201	Bild	Estetiska	30	30	P	S	SL
BF1202	Bild och form, grundkurs	Estetiska	30	30	P	S	SL
BF1203	Bild och form, fördjupning	Estetiska	30	30	P	S	SL
BF1204	Form	Estetiska	30	30	P	S	SL
BI1201	Biologi A	NV-programmet	11		H	S	UF
BI1201	Biologi A	NV-programmet	27	38	P	H	SL
BI1202	Biologi B	NV-programmet	11	11		S	UF
DAA1201	Datorkunskap	SP-programmet	19		H	S	UF
DAA1201	Datorkunskap	EI	24		H	S	SL
DAA1201	Datorkunskap	EI	12		H	S	SL
DAA1201	Datorkunskap	NV-programmet	21		H	S	UF
DAA1201	Datorkunskap	SP-programmet	32	76	H		SL
DJR1204	Djurkunskap grundkurs	Naturbruk	14		P	H	SL
DJR1206	Etologi	Naturbruk	19	19	H	H	SL
DJR1212	Lantbruksdjurs skötsel	Naturbruk	14	14	P	H	SL
DJR1213	Mjölk- och nötköttproduktion	Naturbruk	19	19	H	H	SL
DJR1214	Svinskötsel	Naturbruk	19	19	H	H	SL
DTR1206	Persondatorer	Teknik	13	13	H	S	UF
DTR1207	Programmering A	Teknik	13	13	H	S	UF
DTR1210	Webbdesign	Estetiska	20	20	P	S	SL
ELI1201	Belysningsteknik	EI	12	12	H	S	SL
EN1201	Engelska A	SP-programmet	1		P	S	SL
EN1201	Engelska A	SP-programmet	26		P	H	SL
EN1201	Engelska A	SP-programmet	19		H	S	UF
EN1201	Engelska A	Teknik	13		H	S	UF
EN1201	Engelska A	NV-programmet	21		H	S	UF
EN1201	Engelska A	SP-programmet	25		P	S	SL
EN1201	Engelska A	SP-programmet	1		P	S	SL
EN1201	Engelska A	SP-programmet	32	138	H		SL
EN1202	Engelska B	SP-programmet	23		H	S	SL
EN1202	Engelska B	Hotell- och restaurang	15		P	S	SL
EN1202	Engelska B	Medie	25		P	H	SL
EN1202	Engelska B	SP-programmet	25		P	H	SL
EN1202	Engelska B	SP-programmet	13		H	S	UF
EN1202	Engelska B	Teknik	13		H	S	UF

EN1202	Engelska B	NV-programmet	22		H	S	UF
EN1202	Engelska B	SP-programmet	32		P	S	SL
EN1202	Engelska B	SP-programmet	21		H	S	SL
EN1202	Engelska B	SP-programmet	2	169	P	S	SL
EN1203	Engelska C	SP-programmet	8		H	S	UF
EN1203	Engelska C	NV-programmet	7	15	H	S	UF
ENK1203	Digitalteknik A	EI	12	12	H	S	SL
ENK1205	Elektronik grundkurs	EI	12	12	H	S	SL
ENK1206	Kraftelektronikkretsar	EI	12	12	H	S	SL
ESV1201	Estetisk verksamhet	Teknik	60		P	S	SL
ESV1201	Estetisk verksamhet	Medie	0	60		S	EK
FBL1202	Fotografiskt bild B	Medie	20	20	P	H	SL
FBL1203	Fotografiskt bild C	Medie	5	5	P	H	SL
FE1202	Företagsekonomi A	SP-programmet	32	32	H		SL
FE1203	Företagsekonomi B	SP-programmet	52		P	S	SL
FE1203	Företagsekonomi B	SP-programmet	10	62	H	S	UF
FE1204	Marknadsföring	SP-programmet	52	52	P	S	SL
FE1208	Småföretagande B	SP-programmet	52	52	P	S	SL
FS1201	Filosofi A	SP-programmet	13		H	S	UF
FS1201	Filosofi A	SP-programmet	8		H	S	UF
FS1201	Filosofi A	NV-programmet	4	25	H	S	UF
FY1201	Fysik A	NV-programmet	22		H	S	UF
FY1201	Fysik A	NV-programmet	13	35	H	S	UF
FY1202	Fysik B	NV-programmet	12	12	H	S	UF
GE1201	Geografi A	SP-programmet	25		H	S	SL
GE1201	Geografi A	SP-programmet	13		H	S	UF
GE1201	Geografi A	SP-programmet	32	70	P	S	
GE1202	Geografi B	NV-programmet	10		P	C	SL
GE1202	Geografi B	SP-programmet	120		P	H	SL
GE1202	Geografi B	SP-programmet	29		H	S	SL
GE1202	Geografi B	SP-programmet	12	171	H	S	UF
GKO1201	Grafisk kommunikation A	Medie	7	7	P	H	SL
GKO1202	Grafisk kommunikation B	Medie	7	7	P	H	SL
HI1201	Historia A	SP-programmet	19	19	H	S	UF
HI1202	Historia B	Teknik	10	10	H	S	UF
IDH1203	Ergonomi	Naturbruk	10	10	P	H	SL
KE1201	Kemi A	Teknik	13		H	S	UF
KE1201	Kemi A	NV-programmet	21	34	H	S	UF
KE1202	Kemi B	NV-programmet	0		H	S	UF
KE1202	Kemi B	NV-programmet	1		P	S	SL
KE1202	Kemi B	NV-programmet	13	14	H	S	UF
KUHI1202	Kultur- och idéhistoria	Estetiska	25		P	S	SL
KUHI1202	Kultur- och idéhistoria	SP-programmet	5	30	H	S	UF
KUHI1205	Nutida konst	Estetiska	25	25	P	S	SL
LAS1201	Latin A	SP-programmet	16	16	H	S	SL
LJUM1201	Ljudmedier A	Medie	5	5	P	H	SL
LJUM1202	Ljudmedier B	Medie	5	5	P	H	SL
MA1201	Matematik A	NV-programmet	96		P	H	SL
MA1201	Matematik A	SP-programmet	19		H	S	UF
MA1201	Matematik A	SP-programmet	24	139	H	S	SL
MA1202	Matematik B	NV-programmet	21		H	S	UF
MA1202	Matematik B	Hotell- och restaurang	10		P	S	SL
MA1202	Matematik B	Naturvetenskapliga	96		P	H	SL
MA1202	Matematik B	SP-programmet	19		H	S	UF

MA1202	Matematik B	Teknik	13		H	S	UF
MA1202	Matematik B	NV-programmet	27	186	H	S	SL
MA1203	Matematik C	NV-programmet	80		P	H	SL
MA1203	Matematik C	SP-programmet	9		H	S	UF
MA1203	Matematik C	SP-programmet	8	97	H	S	SL
MA1204	Matematik D	Teknik	13		H	S	UF
MA1204	Matematik D	NV-programmet	22	35			
MDK1201	Mediekommunikation A	SP-programmet	157	157	P	S	SL
MKU1202	Miljökunskap	NV-programmet	11		P	H	SL
MKU1202	Miljökunskap	NV-programmet	0	11	P	S	SL
MSPR1201	Moderna språk, steg 1	SP-programmet	2		H	S	EK
MSPR1201	Moderna språk, steg 1	Barn- och fritids	1		H	S	EK
MSPR1201	Moderna språk, steg 1	Teknik	5		H	S	UF
MSPR1201	Moderna språk, steg 1	SP-programmet	16		H	S	UF
MSPR1201	Moderna språk, steg 1	NV-programmet	0		H	S	UF
MSPR1201	Moderna språk, steg 1	SP-programmet	0		H	S	UF
MSPR1201	Moderna språk, steg 1	SP-programmet	1		P	S	SL
MSPR1202	Moderna språk, steg 2	SP-programmet	16		H	S	UF
MSPR1202	Moderna språk, steg 2	NV-programmet	0		H	S	UF
MSPR1202	Moderna språk, steg 2	NV-programmet	0		H	S	UF
MSPR1203	Moderna språk, steg 3	NV-programmet	10		P	S	EK
MSPR1203	Moderna språk, steg 3	SP-programmet	5		H	S	UF
MSPR1203	Moderna språk, steg 3		23		P	H	SL
MSPR1203	Moderna språk, steg 3	NV-programmet	0		H	S	UF
MSPR1204	Moderna språk, steg 4	SP-programmet	13		H	S	UF
MSPR1204	Moderna språk, steg 4	NV-programmet	0		H	S	UF
MSPR1205	Moderna språk, steg 5	NV-programmet	4		P	C	SL
MUM1201	Multimedia A	Estetiska	20	20	P	S	SL
MÄTE1204	Mätteknik A	EI	12	12	H	S	SL
MÄTE1210	Reglerteknik A	EI	12	12	H	S	SL
NABT1202	Basmaskin service	Naturbruk	14	14	P	H	SL
NK1201	Naturkunskap A		1		P	S	SL
NK1201	Naturkunskap A	Naturvetenskapliga	0	1	H	S	UF
NK1202	Naturkunskap B	SP-programmet	19		H	S	UF
NK1202	Naturkunskap B	SP-programmet	19	38	H	S	UF
ODL1207	Odling på åker	Naturbruk	14	14	P	H	SL
PS1201	Psykologi A	SP-programmet	13		H	S	UF
PS1201	Psykologi A	SP-programmet	23		H	S	SL
PS1201	Psykologi A	NV-programmet	0	36	H	S	UF
RE1201	Religionskunskap A	SP-programmet	23	23	H	S	SL
RE1202	Religionskunskap B	Teknik	6		H	S	UF
RE1202	Religionskunskap B	Specialutformat	33		H	S	SL
RE1202	Religionskunskap B	SP-programmet	120		P	H	SL
RE1202	Religionskunskap B	SP-programmet	19		H	S	UF
RE1202	Religionskunskap B	SP-programmet	23	201	H	S	SL
SH1201	Samhällskunskap A	Teknik	13		H	S	UF
SH1201	Samhällskunskap A	Teknik	13		H	S	UF
SH1201	Samhällskunskap A	SP-programmet	13		H	S	UF
SH1201	Samhällskunskap A	NV-programmet	0		H	S	UF
SH1201	Samhällskunskap A		16	55	H	S	SL
SH1202	Samhällskunskap B	SP-programmet	5		H	S	UF
SH1202	Samhällskunskap B	SP-programmet	10		P		SL
SH1202	Samhällskunskap B		2	33	H	S	SL
STR1210	Styrteknik B	EI	12	12	H	S	SL

SV1201	Svenska A	SP-programmet	25		P	H	SL
SV1201	Svenska A	SP-programmet	26		P	H	SL
SV1201	Svenska A	Teknik	13		H	S	UF
SV1201	Svenska A	SP-programmet	19		H	S	UF
SV1201	Svenska A		1		P	S	SL
SV1201	Svenska A	SP-programmet	32		H		SL
SV1201	Svenska A		22		P	H	SL
SV1201	Svenska A		12		H	S	SL
SV1201	Svenska A		2		P	S	SL
SV1201	Svenska A	NV-programmet	0	152	H	S	UF
SV1202	Svenska B	Barn- och fritids	22		P	H	SL
SV1202	Svenska B	NV-programmet	27		P	H	SL
SV1202	Svenska B	Medie	40		P	H	SL
SV1202	Svenska B	SP-programmet	29		P	H	SL
SV1202	Svenska B	SP-programmet	46		H	S	SL
SV1202	Svenska B	SP-programmet	120		P	H	SL
SV1202	Svenska B	SP-programmet	25		H	S	SL
SV1202	Svenska B	SP-programmet	25		P	H	SL
SV1202	Svenska B	SP-programmet	13		H	S	UF
SV1202	Svenska B		14		P	H	SL
SV1202	Svenska B		14		H	S	SL
SV1202	Svenska B		1		P	S	SL
SV1202	Svenska B	NV-programmet	0	376	H	S	UF
SV1205	Svenska C - muntlig och skriftlig kommunikation	SP-programmet	32		P	S	SL
SV1205	Svenska C - muntlig och skriftlig kommunikation	SP-programmet	23		H	S	SL
SV1205	Svenska C - muntlig och skriftlig kommunikation		3	58	H	S	SL
TEI1205	Säkerhetssystem	EI	12	12	H	S	SL
		Antal elever	3387				